

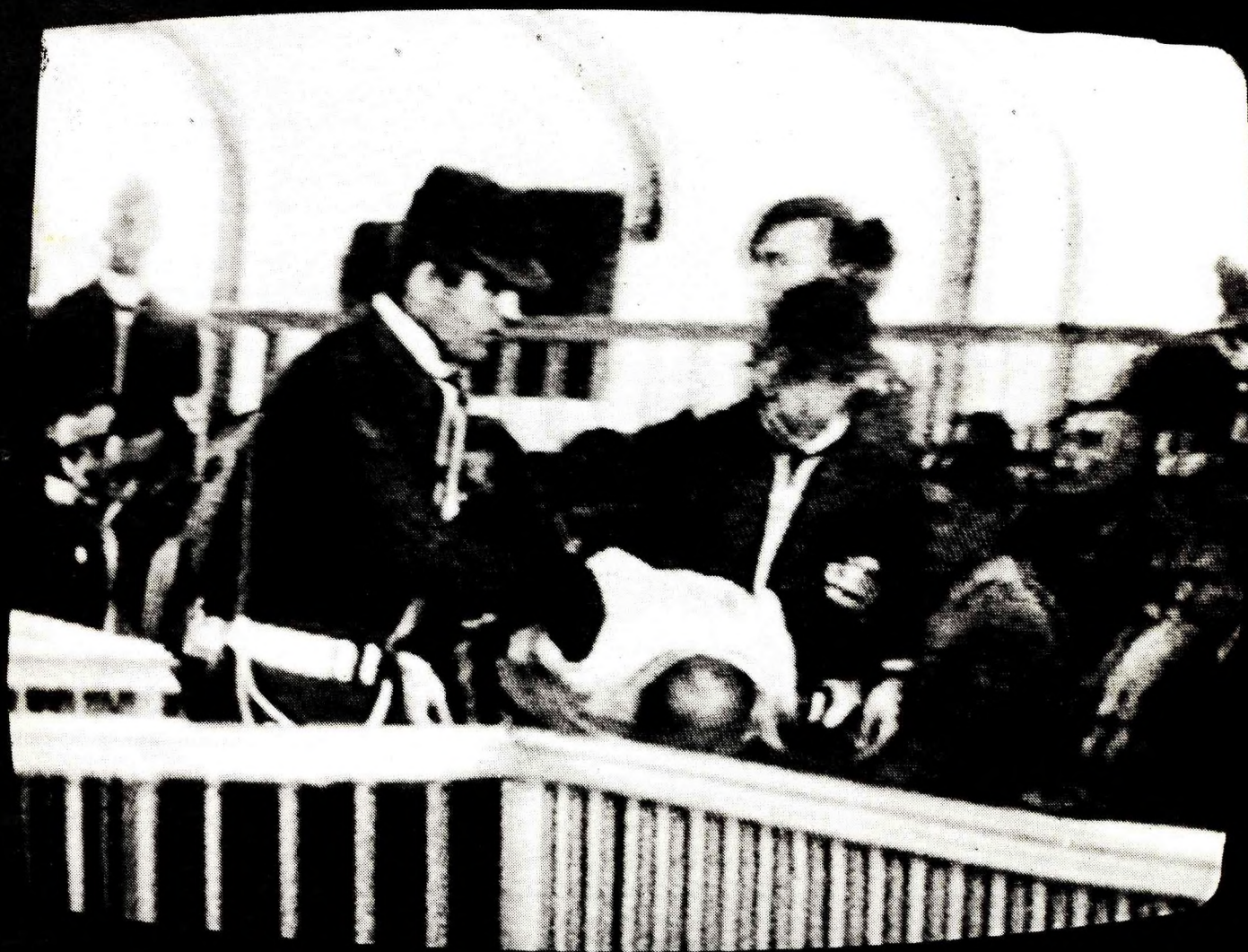
BERXWEDAN

BERXWEDAN JÎYAN E

Hejmar 2

Gulan - 1983

Biha : 5 Skr.

BERXWEDAN

Têdayî

Ji Ber Tîrsa Şoreşê
3

Bûyer û Nûçe
4-5-6

Dengek Ji Zindanê
7-8

Li Diji Dijmin Hêrs û Hemberiya Gel
Kûr Dibe
9-10

18 û 19 ê Gulanê
11

Newroz Bû Pergalê Jiyanê
12

Tiyatro
13-14-15-16

Li Nav Netewa Kurd Tesirên Wêje,
Çand û Sin'et
17-18-19-20

Ji Kurdistan'a Başûr
21-22

1 Gulan
23

TÎDSKRÎFT BERXWEDAN

Utges av
Kurdiska Demokratiska Riksförbundet

HS Offset

Konto No: 92 16 25 - 0

Berpîrsiyar

MERWAN

BERXWEDAN

Kovara Kurdi

Xwedi: Federasyona
Demokrat ya Komelên Kurd
li Swêd

Navnîşan - Adress

c/o Kurdiska Bockafet
David Bagares gat; 12 nb

111 38 Stockholm
SWED

XWENDEVANÊN HÊJA!

Em lê bawerin ku "BERXWEDAN" bi he-
bûna xwe ji alî xebata weşînî de valahiyek
dagirt.

Bi amanca hêzkirin û pêşxistin û tekûzkirina
"BERXWEDAN"ê ji name û rexnên xwendevanan
xuyane ku ew ê "BERXWEDAN" bi her hejmarekê
ber bi amancê xwe ve bê rawestandin gavan bavê-
je; û baldarî alikariya xwendevanên hêja zaftir
bikişî ne.

Lê ne ji hejmarek tenê re, ji bo her hejmarekê
em li benda rexnên xwendevana ne. Lewra; rêya
xwedîderketina kovarê ev yek bixwe ye.

Daxwaz û hêviyên me ji xwendevanên hêja
ev e ku; bi hûr-bijarî li ser hemû nivîs û per-
galên "BERXWEDAN"ê hevkarî û piştgiirtiyên
xwe bi nexşînin.

Bellê, bi rexne û hevkarî em "BERXWEDAN"ê
bikin şaxên dara welathizî, ciha kaniya şoreş-
gerî.

Rojên hatinê yen me bin!

JÎ BER TÎRSA ŞOREŞÊ!

Di derheqên biryarê cihbûna hêza çeleng de guhartin çêbû. Di radyoya Almanya Rojava, weşîna zmanê Tirkî de, M. Ali Birand li ser vê di 19 ê Çile 1983an de diyar dike ku wê di derheqên biryarê cihkirina hêza çeleng de, guhartin çê bibin. Navê hêza çeleng jî tê guhartinê. Û cihê hêza çeleng guhurî ye.

Tê zanin ku ji bo hêza çeleng, li Kurdistan'ê 10 cihê balafirgehan di hate amade kirinê. Ev 10 cihên balafirgehan, li hêllên Kurdistan'ê yên stratejîk dihatin çêkirinê. Mina hêlla Wan'ê, Mûş'ê hwd. Êşkereye ku, emperyalizm û sazûmanên zorbaz, li hemberê şoreş û tekoşînên rizgariya gelên Rojhelata-Navin xwe bikar dîkin; karbûnên xwe binêz dîkin.

Mina daxûyan dibe, li Waşington'ê dema destpêkê navê Tirkîyê tê daxûyankirinê. Lê, sedemê rewşa Tirkîye û jî ber dengên alema çihanê dev jî vê yekê berdidin û daxûyanê difetilin, veşartî dihêlin. Li gohra daxûyana nûh, hêllên hêza çeleng firehtir dibin û navê hêza çeleng bi komitaniya giştî tê guhartinê. Wê, hêza eskerî, li Almanya Rojava bicîh bikin. Ji ber giraniya hêza eskerî, wê Misir cihgera navça hêzê be.

Sebebên guhartina biryarên derheqê hêza çeleng de gellekin. Dîbi ku ev, jî gellek aliyan ve bêne vejandinê. Ger sedemên guhartinê bêne rêzkirinê bi kurte-birî ev yekin;

a- Ji bo maf û serdestiya xwe ya Rojhelata-Navin, USA hemû rêya di de ber xwe û tevgeran pêk tîne. Van pêkanînan diwar rêya hebûn û domandina xwe dibîne. Lê, mîna dewleta Hollanda, Frensa û hwd. jî ber mafên xwe yê Rojhelata-Navin ray li van pêkanînan tazi naynin. Ji ber vê yekê, ku emperyalizma USA bi zerpên tazi hilweşandinên bingehî amanc dike, ev hêll û hêllên radîkal û yên Îraq û yê Îran'ê, li hemberê perçiqandina hemû hêza derdikevin!

b- Ji bo parastina mafê USA, û hebûnê wê di Rojhelata-Navin de Tirkîye, rola xwe bikar bîne, rêya rola wê ya politîkî neqediya ye. Negihîştîye rêya dawiyê. Ji ber vê yekê di vê rewşê de xemlandina Tirkîye bi hêzeka tazi bi karanîneka baş nayê ditînê.

Di vî warî de, emperyalizm Rojhe-

lata-Navin rola îslamiyetê jî dide ber çavê xwe. Di tîkiliyê van welatan de Tirkîye jî xwe ra destkê dibîne. Û rola Tirkîye ya di nava konferansa Dewletê Îslamê de pêwîst dibîne. Ji bo ku mafê xwe li ser hêllên Rojhelata-Navin û nexasim jî, li ser Îran û Îraq'ê pêk bîne, hewceyê rola Tirkîye ye. Pêşveçûnên vê yekê, di tîkiliyên -welatên Rojhelata-Navin- yên abûrî, siyasi, eskerî û hwd. de bi zelalî eşkere dibin.

c- Li hêllên Kurdistan'ê cihkirina hêza çeleng, wê li Tirkîye û li Kurdistan'ê rewşa sazûmana eskerî zelaltir bibe. Û ewê hemberiya gel bikişîne. Ewê rewşa nemirovî li ber gel derkeve meydanê. Şika vê yekê dîkin ku wê têgihiştina gel bi kemile û ewê gel ber bi sefê şoreşê ve here. Di rêya şoreşê de ewê gel li hemberê vî pîlanê nemirovî derbikeve û ewê xebatên hilweşandina vê yekê bike. Ev ne tenê jî bo hêz û gelên Kurdistan'ê û Tirkîye, jî bo gelên Rojhelata-Navin jî rast e. Ku ewê di bin gefên giran û zilmên diwar de, şervaniya gelan bikemile. Û ewê li diji vê yekê rawestin. Di Rojhelata-Navin de hatineka bi vî awahî jî bo ku li diji mafê emperyalizmê ye -ku ew jî vê daxûyan dîkin- li van

yeka hûr-hûr diponijin. Lewra, jî şoreşên gelan ditirsîn...

Êşkereye ku emperyalizma USA; rewşa cihanê, rewşa Rojhelata-Navin û rewşa welatên emperyalist, jî bo pêkanîna stratejiyê tîr nabîne. Ev şert jî bi dest neketine. Hoyên politîkî negihane wê qeyse ku vê stratejiyê bi firehi pêk bîne. Mina di berberiya nava Yunanistan û Tirkîye de xûya dibe, berberiyên nava NATO, tengasiyê paşverûkên Rojhelata-Navin li ber

pêkanîna stratejiyê mîna bend radiwestin. Pêşveçûna hêza sosyalizmê û pêşveçûna tekoşînên gelan, hêza emperyalizmê di tengasiyên giran de asê digrin.

Ji alîkî ve daxûyana bûye, rastiye-ki vedîşere. Lewra; jî bo bikar anîna Tirkîye, ev rê, herdem vekirîye. Vê dibin çî navan de bikar binin jî, disa rastî jî gelên cihanê nayê veşartinê. Lewra, daxûyana Wezîrê Derva Îlter Turkmen vê eşkere dike ku: "jî bo hêza çeleng ne hewceye ku cihên nûh vebibin. Ji bo vê derê bikar binin, ne pêwîste ku biryar bêne sitendinê. Lewra, herdem rêya vê yekê heye". Ne pêwîste gotin bê dirêjkirinê, lewra daxûyan hemû yekan eşkere tîne holê.

Her roj kuştinek eşkere dibe!

Bi hemû destikên hêza xwe ya qolonyalist cunta leşkerî li ser gelê me nîrê qolonyalistiyê diwartir dike.

Ji zilm û zorbaziyên bê hed, bi netica zerp û îşkencên hovîtî ku, kuştin û qetliamên nemirovî pêk tên, hewqas gihane wê qeyse ku qolonyalista Tirk, bi destavêtina hemû rê û destikên xwe disa, nikare wa bineximin e.

Mina welathizekê Kurdistan daxuyan dike, bi destên hêza qolonyalist li Wêranşehrê di navbera 14.11.1982 û 16.11.1982yê de di bin îşkence û zerpên giran de du welathiz tene kuştinê. Navên van hogirê hêja Mehmet Aslan û Îbrahim e. Tê te zanin ku di girtin û seravêtinên gund û bajêran de, bi zilm û zorbaziyên hêza qolonyalista gellek xweşmêrên gelê Kurdistanê tene kuştin. Û kuştî demên dirêj nexmandî diminin. Û hê ji gellek kuştin eşkere nebûne. Ji hêllên hepsa ta hêlla

gundî; gellek bûyerên, kuştinê û qetliama veşartî ma ne. Karbidestên faşist ji ber berxwedan û bûyerên hepsê û ji ber kuştinê hêllên gundî, nas û malîyên girtîyan dixin bin zerp û gefên giran. Li ser van hêla hêza eskerî kêmanakin. Dixwazin wan bê deng û bê hiş bihêlin. Ku kes bi bûyeran ne hise, û bûyer nêne zman. Gellek caran ji, nas û malîyên wana digrin. Û demên dirêj dibin îşkencê giran de wan dihêlin.

Lê, di nava van hemû zerp û zorbazî, îşkence û gefên giran de be ji, disa bûyer neximandî namin. Dembidem eşkere dibinû rastî derdikevin meydanê. Lewra: gelê me yê rizgari-xwaz, di nav hoyê diwar da be ji disa, biryar qetliam, hovîtî û îşkencê karbidestê faşista derdixê der. Û ji nemirovî û pêkanînen qolonyalista Tirk, hesabê nemirovî, îşkence û qetliama pirs bike.

CÎVÎNEK LÎ SER ÎŞKENCE Û LÊDANÊ

Di 11 ê Nisan 1983an de li saloneka parlamentoya Swêd, civînek li ser îşkence û pêkanînen nemirovî çê bû. Ji gellek welatên Ewropî berpirsiyar û endamên yekîtiya avukatên û guhdarvan li civînê pêşdar bûn. Çend ji hevalên federasyonê û Av. H. Yildirim di civînê de pêşdar bûn.

Piştî berpirsiyarê Yekîtiya Avukata civînê bi axaftineka dirêj, li ser îşkence û lêdanan vekir pê de, berpirsiyar û endamên komika li ser îşkencê û lêdanan, zerp li ser avukatên li van welatan, ku karbidestên wan îşkencê ji xwe ra kirine sistemekî, sekinin. Îşkence û eziyetên girtixana pêşkêşî civînê kirin. Avukatên endamê Amnestî û temsilkarê Amnestiyê li ser rewşa girtixanan Diyarbekir peyivîn.

Li ser axaftinên wan Av. H. Yildirim bi kurte-birî, serpehatina xwe daxuyan kir. Û li ser rewşa girtixana Diyarbekir van yekan pêşkêşî civînê kir, «Hemû mafên mirovî li zincîrê hatine girêdanê; dibin îşkencê de ne. Tu heqê girtîyan tune ye. Mafê parastinê ne berê hebû, ne ji wê bidne wan. Yên ku li hember hovîtî û nemiroviya wan, û li dijî amancên wanê dijmirovî radiwestin. Di nav hemû êş û îşkencan de li hember van sing vedigrin, bi awayên wisa kuştin ku hiş

û aqilên mirovan nagre. Bi pêkanînen nemirovî mahkemên xwe gihandine qeysa giyotinê. Karbidestên cunta qolonyalist bi van pêkanînen nemirovî poz ji tu tişteki nakin. Li hemberî hemû mafên mirovî radiwestin. Bi hovîtî û nemirova ya xwe gellek şoreşger û rêberên tekoşina gelê me Kurdistanê bi hovîtî kuştin. Û hê didominin. Gellek kuştin û qetliam çêbûn e. Û hê derneketine der va. Min di jiyana xwe da dit ku, ew ê van xweşmêrên Kurdistanê bi hemû metod, leystik û fena wê dibin îşkence û hoyên girtixanê de bi kujin. Girtî, her ro li ber mirinê ne. Nêzi sed kesa, navê wan ji dikarim eşkere bidim ku wê ro-biro, bere-bere wê wan bikujin û vê eşkere ji dibêjin. Mina hestiki rût ma ne. Li van pêkanînen qolonyalista Tirk, cunta faşist tê heyirandinê. Lê ez bawerim ku pêkanînen nemirovî, hovîtîya li ser girtîyên girtixana Diyarbekir pêk tên, anîna zman, têgihiştina van yeka ne mumkin e. Lewra hiş û mêjû wê hovîtîyê nagre, gotin û zman têr nayên».

Piştî hêvi û diyarkirina daxwazan, giraniya civînê piştigirtina axaftina H. Yildirim va karên xwe yê ve hêllê da xuyankirin pê de, civin bi axaftina dawiyê qediya.

BORÎNA

SEDAM'Ê FAŞÎST!

Karbidestên sazûmana faşist, bi navê Sedamê faşist belavokek diyarê alema beşerî û hêllên weşana kirin.

Ku aşitî û biratiya gela di-xwaze(!). Li ser maf û biratiya herdu gelan amanc dike ku şer raweste(!). Naxwaze xwîn birijê(!).

Belavoka sazûmana xwinrij û qolonyalist xwe bi hemû rengan dixemilîne. Lê alema beşerî, gelên Rojhelata-Navin û gelê Kurdistanê, dibin hemû kirasên de rûkên nemirovî, rûreşîya qolonyalista faşist, xwinrij û mafparêzê emperyalîzmê nas dike, û vê dibîne. Lewra ewê ku, di Rojhelata-Navin û li navnetwa de, li hember azadixwaza, li dijî mafê gelên jêrdest radiweste, dijberîtiya gelên rizgari-xwaz dike. Û hima sazûmana xwe ya faşist, li ser pêlên xwîna welathiz û şoreşgeran disekinîne. Bi dehan welathiz û şoreşgeran bidarvekirîye û vê didomîne. Tenq, top, balafir û êrişên xwe li ser gelê me kêmanake. Li ser gelê me, û gelê Îraqê ji bo mafê emperyalîzmê zorbazî û zilmê bêhed kirîye.

Tê zanin ku, karbidestên Îraqê, ji ber pêşveçûnên Rojhelata-Navin û ji tesira tekoşina şoreşa û ji ber tekoşinên hundir ji di keftelefteka giran da ye. Û li ser mafên nemirovî, bi amanca dijberîya mafê gela herdu sazûmanên qolonyalist şer di domînin.

Di pêvajoya qolonyalistîya nûh de, bê hêza abûrî, civakî, siyasî û alema beşerî, bi hemû awahî, USA alîkari bi Sedamê faşist re dike. Disa ji bo hebûn û mafê USA li Rojhelata-Navin bîne parastinê û di pêşkêşîya Tirkîyê de, bîne sitrandinê, ji her alî ve alîkari tê kirin ku, ev sazûman ji bona pêkanînen li ser Rojhelata-Navin ji Tirkîyê re bibe pêlûkek.

Jixwe tengasiya emperyalîzmê û karbidestên qolonyalist, ji vê dest pê dike. Lewra, gelên Rojhelata-Navin û gelê me ji bo tekoşina serxwebûnê, hebûna xwe dane ser rêya rizgariyê û li hember pêkanînen nemirovî radiwestin.

MA EM DÎQEDÎN!

Bi sazûna cunta eskerî, hejmara şoreşgerên bidarvedibin, zêdetir dibe. Piştî hîlbijartina "Referandum"ê ku cunta jê piraniyeka giran ray sitend, ji bo zilm û zorbaziyên dijiwartir, piraniya raya li hemberê gelê me mîna destikekî dide xebitandinê.

Mîna tê zanîn, piştî "referandum"ê eskerên cunta li welatê me mîna xwe ji nûh ve bikar anîbin, li hemû derdorên Kurdistan'ê dest bi operasyon û girtinên nûh kirin. Bê hejmar welatîyên me, dagirtin girtûxana, xistin bin îşkence. Ji bo tirsandin û me-

lisandina gel, dest bi dor vegirtin û tetbîqata kirin. Hîlbijartinê mîna darê zilmê li ser gelê me da xebitandinê. Zilm û îşkencên girtûxana girantir kir. Bê hay û baya nasên girtûya esirên destê xwe bê deng kuşt. Hemû hêza xwe ya eskerî ji nûh ve li Kurdistan'ê bi cih kir. Bi her awahî xwe karê Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistan'ê dike. Di nav pêkanînen hovîtî û zerpên giran de ev jê re amanc e.

Disa, bi bê deng û his li ser hev 5 şoreşgera bidarvexist. Mîna cunta; li hemberê alema beşerî raweste, bê gumana tûtîşteki van yeka bikar anî. Ta pêkanînen nemirovî gihande wê qeyse, ku 5 kesên nesîyayî jî, bidarvekir. Generalên faşist mîna pêxwasên ku poz jî tûtîşteki nakin, kuştin û bidarvexistînen refî bikar anîn.

Di 24 ê Çile 1983an de li Edenê Ali Aktaş û di 30. Çile 1983an de jî, Ramazan Yukarigöz, Ömer Yazgan, Erdoxan Yazgan û Mehmet Kambur jî li Îzmir'ê bi darvexistin. Ji xeynî van du kesa li Emasya yê, yên din jî li Balıkesir, Afyon, İsparta û li Konya yê bidarvekirin. Bi van bidarvexistînan hejmara bidarvekirina gihîşte 36a.

JÎ DÎLÊ XORTÊ KURDÎSTANÊ TÎRSÎYAN!

Hêza qolonyalist di operasyonê Wartoyê û derdorê hêllê de, xortekî 17 salî kuştin.

Hêza qolonyalist, refa xwînrij zerp û zorbaziyên li Kurdistan'ê pêk tîne. bi dijiwarî û hovîtî li hêla Mûş'ê û derdorên hêllê didomîne. Nexasim ew hêllên ku li nav gel, bingehe welathizî bi hêze, li derdorên van hêlla pêkanînen nemirovî bikar tînin.

Karbidestên faşist, nêzi meha Kanûn'ê li derdor û li Wartoyê dest bi girtinê pirane kirin. Nexasim giraniya xwe dane ser gundê A..., û R... Li van dera gellek xort û zarûkan girtin. Li cihê îşkencexana bi metodên hovîtî, wan di îşkencê nedîtî de derbas kirin. Di 25 ê Mijdar'ê de Feyzullah Işık girtin. Hêzên qolonyalista Feyzullah, di birin binê qereqola polisê Mûş'ê. Wî di îşkencên giran de, hê şeva girtinê wî bi hovîtî dikujin. Di

danezana "tib"ê de, tê nişandan ku bi îşkence elektrîkê, bi lêdanê giran ha-

tîye kuştinê. Sedemê, derbûna kuştina Feyzullah, hêzê qolonyalist li ber vê kuştina eşkere bê rêya neximandinê ray li kuştina Feyzullah tînin.

Lê, hêzên qolonyalist jî daxûyanbûna bûyerê hêrs dibin, mîna seh'ê har ku ji xwînê tîr nabe, ew jî bi kuştina vî xortê Kurdistan'ê tîr nabî. Ji beçareyî keke Feyzullah jî digrin. Û dixine bin îşkencê. Hêzên qolonyalist bi hemû huner û destikên xwe nikarin kirasek li vê kuştinê bikin. Gelê me, mîna di hemû bûyerê jiyanê xwe de bi vî bûyerê, hêrs û hemberiya li dijî dijmin kûrtir dike.

CUNTA FAŞÎST HARBÛ YE!

Çewa li hêllên Kurdistan'ê, piştî hilbijartina "Referandum"ê, zilma karbidesta cunta faşist girantir bûbe, li hêlla me ji, operasyon, girtin, zerp û zorbaziyên hêza qolonyalist, bi hovîti didomin.

Hêzên qolonyalist di operasyonên dawî de yek-biyek davêjin ser gundan. Li der-dorên gunda mina seh'ên har pêkanîne hovîti bikar tînin. Bûyera nişana hovîtiya operasyona hêza qolonyalist, li hêla Hezro'yê, li gundê qahweci çê bû. Hêzên qolonyalist davêjin ser vê û der-dorên qahweci digrin. Gundîya li hev kom dikin. Jin û zarûya, xort û bapiran têdixin binê lêdanê. Dawiyê, qevda keziyê jina li destên xwe dipêçin û wan li dû xwe li ser kevir û kêsekan di kişîşînin. Di vî hali de, bi simên xwe pihîna li newq û singên jina dixin. Heta ku bêhiş bimînin, xwuşk û birayên me dibin îşkence de dihêlin. Bi van hovîtiyan ji qima wan nayê. Radikin gundîya li hev dicivinin. Û wan di bin ser gireki, li vê derê wan hebo-hebo gendîrî xwarê dikin. Bi vê gellek gundi seqet dimînin. Di vê pêkanîne de gundiyeke 45 salî, Nûretîn, sere-jêr berdidine xwarê, singa Nûretîn di dewixe navê û ev gundiye belengaz di vê îşkence de tê kuştin.

Bi kuştina kedkarê Kurdistan, esker li hev civiya û bi lez ji vê derê bi rê ketin û çûn. Lê, ji bo ku, li hawidoran bûyer nebîhistin û kuştina kedkarê Kurd, bê veşartinê doktorekî ji Hezro'yê anîn kîvê. Lê kuştina vî kedkarî ne kuştineka ku karibin biniximînin. Lewra kuştin, hewqas eşkere bi nişan bû ku, doktor ji li ber vê kuştinê bê fesal ma. Nikaribû biniximîn e. Piştî ku hemû destikên wan bi kêr nehatin pê de, ferman dane esker û hemû gundiya li hev disa civandin. Piştî gotebêjeka dirêj, eşkere gefa li gundiyan xwarin ku gundi. li ser bûyerê nepeyvin, bi tu hêlla nedine hisandinê.

Disa di sergirtina gundê Enyheseniyê de, gundiya li hev komdikin. Di nav herî û kevira de wan digerin û gendîrî dikin, li erdê di kişîşînin û wan davên bin feleqê. Ji nav koma gundiyan sê gundi derdixin û dibine piştî gir. Li wê derê ji bo dengên qerîn û barînen wan, bê gundiya îşkence giran li wan dikin. Demekî dirêj wan îşkencên dijwar didominin. Dawiyê li derê

îşkencê dengê çar-pênc çeka tê. Piştî bédengiyeka dirêj, esker tèn vê yekê dibêjin: "me wan kuşt!". Seresker wê hingê li gundiya vedigere. Çêr û gefên nemirovî li wan dike. Ji wan re wiha dibêje: "Ger wun mina me nekin, emê vê binin serê we... Emê we bikujin...!"

Bi van leystikê rûreş û pêkanînen hovîti ji tîr nabin. Gundîya hemû dixine nava avê û wan bi zerpê dibinê avê de dihêlin. Ta ku bihna gundiya diçike, tene ber qeysa fetisandin û bêhişketinê, vê yekê didominin.

Hovîtiyê eskerên qolonyalista Tirk, li hêlla Sason'ê bi zanîn û eşkere ne. Li vê hêllê, di van nêza de, davêjin ser gundê Zilan'ê. Piştî eziyet û zerpên giran, mina seh'ên har bi çav-sorî, van yekan li gundiya dikin;

Destên îxtiyaran li hev û dû girêdîdin. Dawiyê rûyê wan bi benekî, li

destên wayê girêdayî ve asê girê didin. Û bi sim û dar û çek û kulma dest bi lêdaneka dijwar dikin. Dema li ber lêdan, ser û çavên xwe diparêzin, an xwe dilibitînin rûyê îxtiyara qevd-bi qevd ji qurmê ve radibe. ser û çavê wan di xwinê de dimine. Vê li ser jina ji diceribînin. Qevdên keziyê wan, li hev girê didin. Û dest bi lêdanê dikin, dema xwe ji lêdanê birevinin, xwar bikin an ji xwe biparêzin qevdê keziya ji bini ve radibe. Bi kurtî: hovîtiya wan, nayê gotinê... Berî hemûyan pêşî dîbi ku ji Kenan Evren û hevalbendên wî, bêne pirsîn; çima vê yekê dikin? Sûcê van kesa çiye? Hurmeta we ji mafên mirovî re çiqas e?

Rasti: bi hezar caran derketiye meydana. Hê ji ew hovîtiya xwe ya ji bav û kalan me ye dimeşînin. Lê, emê bijîn.

Silavên şoreşgerî..

ZÎNDAN

*Ger ji şerek
Hildabin û te veqetandibin;
Û ger ji alîkî te xwîn bê
Ji wî şerê sip-sor;
Namelîsî û ne bê deng bî
Çar hêllên te zindan bî çi dibe!*

*Ger li derva
Daxwazên te bahozan radikin,
Û dilê te mîna wolqan
Li benda teqandinê
Mîna fitîla bnmbê bî,
Çar hêllên te zindan bî çi dibe!*

*Ger li derva
Agirek hatibî dadanê,
Pêl bela bûbin li her hêllî,
Û ew agir herikandina ber bi
Serxwebûnê be!
Çar hêllên te zindan bî çi dibe!*

*Ger li derva
Li derve dê, zarûkan bi leşker
dixewînin,*

*Û zarûk bi gîrr û hêrs mezin
dibin*

*Te serî xwar nekiribe,
Li 'polis' a û 'MIT'ê,
Çi kirin mabî li pîya
Û di nav îşkence û lêdanan de,
bi dijarî,*

*Bê deng mabî,
Bi hêvîyên sip-sor,
Ji ronahîya hatinê re bikenî;
Çar hêllên te zindan bî çi dibe!*

*ZÎNDAN;
Çiyê navça meydana şer be
ZÎNDAN;
Ne tunebûn be,
ZÎNDAN;
Berxwedan be,
ZÎNDAN;
Serhildan be,
Ta bîna dawîka emrê xwe li
zindanê rakevî çi dibe!*

NÛHAT

DENGEK JÎ ZÎNDANÊ!

Birayê Heja F....;

Ji demên dirêj ve ye ku me hev nediye. Belki ev xwezi ji tesirên hevaltiya me bê.

Min çûna te ya Almanya yê li hepsê bihist. Piştî ku vê yekê hînbûm, bi vê ez gellek êşiyam. Çûna te li min giran hat. Dilê min li hemberî te, bi gîr û hêrsên giran keliya. Lê, ez pê bawerim ku tu nakevî nava rewşeka ku, gîr û hêrs jê bê kişandinê. Nabi mirovê rewşeka wilo. Hin kes di derheqê te de tiştan ji mi ra gotin pê de, heyfa min li hêrsbûna pûç hat. Bi rastî min çûna te ya wê derê bi awayekî di bihistibû, lomanê li serê sekinim. Neha ev keys heye ku, rewşa me neguhare, edresa te li cem min heye û emê nerinên hev û dû baştir hîn bibin.

Bira tu dizani hevalti û têkilîa me li ser bingehên hewqas bi hêz avabûne ku di tu hoyan de bi tu destikan nayên qetandin. Bêşik bawerîya te ji bi vê heye. Tu bivê yekê ji dizani ku di her doman de piştgirtin û hevkarîyan dostagîrîng e. Li ser vê baweriyê ji te ra dinivisim.

Di dema me de, nexasim di hoyên welatê me de, jiyaneka rast, mafên jiyaneka mirovî ne li ax û derên biyane; mirov li ser axa welatê xwe bi dest dixê. Ma imkana inkarkirina vê rastiyê heye? Nexasim eve rêya jiyanê. Ez li te bawerim ku bir û bawerîya te ji ev e.

Li ber çavên min ew bûyî ku, mina pellê darê, ji bahoz û bablisokên diwar nedihatî hilweşandinê. Lê, min bawernedikir, tê ji hejeka hêsan biweşiyayî.

Di vê nameyê de hemû nêrîn û daxwazên xwe nikarim binime zman. Lê, dixwazim ku vê yekê bêjim: jiyaneka betal nebuhrînî, lê cihê te ne ewder bû... Dîbiya ku tu li ew derên ku cihên te ne, lê bûnayi.

Birayê min, ger li rewşa min tu pirs biki, welew li hundirbim ji, disa ez başim. Ji du salan zêdetir ku di hundir da me. Lê, hê ji mahkema min bi tu mahkemên rêxistinî ve nehatiye girêdanê. Û li mahkemên eskerî yê didome. Bi biryarê bidarvekirinê; di mahkema 25.12.1980 de. cezayên 42 salan dane. Dosya min li qada biryarkar-

ra ye. Ji bo ku biryar bê rakirinê, ji nûh ve mahkeme dibin. Bi gumana min wê disa vi cezayî bidin. Dîsan, ji ber berxwedanên girtixanê 8 salên di ceza dane. Ev pênc mehên ku li hepsa.....ê diminim. Di derheqê min de li mahkema eskerî ya cezayên giran, mahkema nûh vekirin e. Ew ji ji ber karbûna revê ye. Bi gumana min, an ewê cezaki hindik bidin, an ji ezê jê beraat bibim. Tam li ber gihîştina azadiyê, ku tam min gavên xwe yê dawiyê ber bi rizgarbûnê ve diavêt, xwesipareki dilreş giliyê min kir, hatim girtinê. Ez bi vê gellek êşiyam. Lê, bere-bere tê me ser xwe.

Hevalo! Tu zani ku jiyan şereki ye. Jiyanê bê şer û ceng pûç û betal e. Ger şerê me li derva berdewam dibe -bêşik didome- wê hingê em dijin.

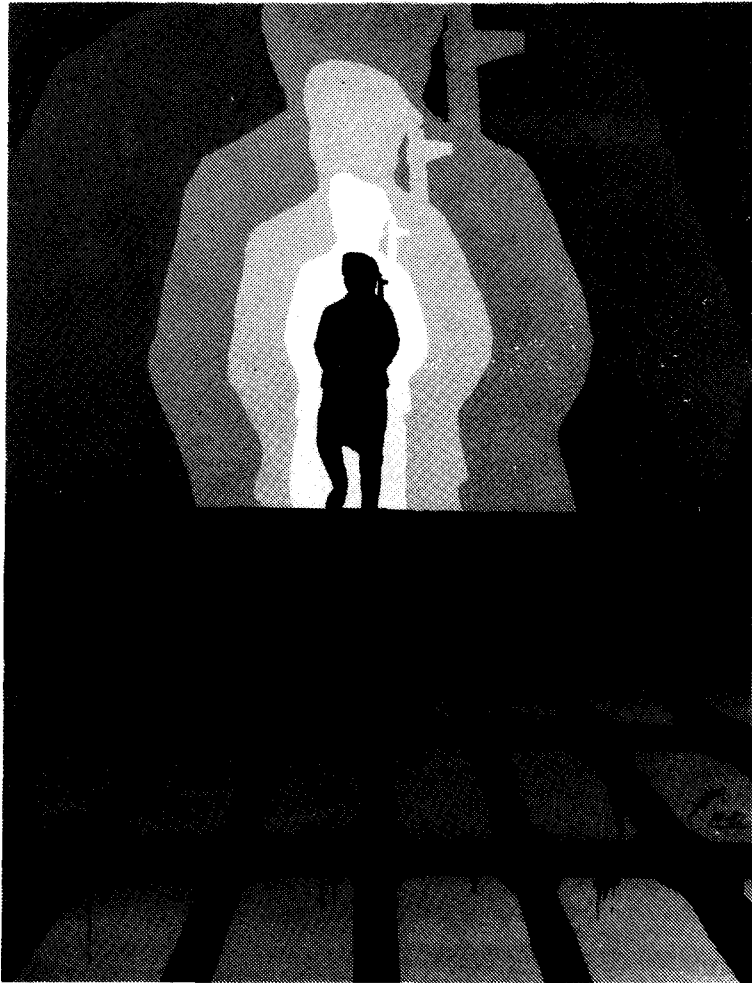
Bi van nivisên namê, amanca min, ne ewe ku li te şîretan bikim. Dibe em, hev nebinin. Lê, rastiyêk heye ku emê bigihjin serfiraziyê.

Tu dizani ku; pûçbûn û nepûçbûna civakan, hebûn û tunebûna rihê jiyan-domandina civakan di nav şeran de êşkere dibe. Wê civaka me ji di nav şerên wiha de bi kemile. Û ewê şer-

nên ronahiyê biafirin. Ro bi ro pêlên agirê şoreşê li derdorên welata dîkêmîle. Kole serên xwe radikin, jêdest şîyar dibin, dest davêjin çekan, sazûmanên hejoke, jiyanê rûreş. ewê ji şeran ta neynûkan bêne guhartinê. Dinyaka nûh, dinyaka geş û ronahi ewê bê afirandinê.

Lê çineka weke goşt û neynûkan li hev keliya be, ji me ra divê. Ku ta dawiyê biryarvan be. Ji me ra ne berxên şîr, sistok û nermoke divên. Ewên dema şer li sitûyên wan dibe ber û nabêjin "marê ku têkiliyê min nabe, bila sedsal bijî" û ji şer narevin, ji me ra divên. Ne ewên ji ber şer direvin, mina kîzên serşoyan qulên ku were ber wana serê xwe bixinê. Ji me ra yên ku bi hemû hêza xwe. lêdidin, bi derbên xwe hilweşandinan tînin berçavan, çavtirsîyê tu tiştan ninbe. ew divên.

Ji mirovan re tu tişt ji jiyanê bi rûmetir nine. Lewra, mirov carekî tê dinê. Ji her mirovî re ev yek, rêya hebûnê ye; bê êşandina rewş û gemarên jiyanê berê, jiyanê li ser rêya rizgariyê kurbane û vê jiyanê aza û bi

rûmet ta mirinê bidomine. Dibi ku mirov bi vi awahi bijî. Û dibi ku em bê rawestandî û bê betlahî, di hemû jiyana de taybetên pak biafirînin.

Hevalo! ew cihên ku dibi em lê bin, ew in cihên me û jiyana me ew derin. Sekna wê derê ta dawîyê ez ji lê bawerim ku ne mimkîn e. Daxwaz û bawerîya min e ku tu û kesên kari bi xwe ra bini - di demekî nêz de winê vegerin cihê xwe. Ger bê zanîna rewşa jiyana te, min dest bi şîret û kifşkirina kiribe. Vê yekê û li vê kêmasiya min bibihure. Ne hewceye ku dirêj bêjim. Ger bersiva nameya min birêki, ezê pê kêfxweş bibim.

Rewşên jiyana hepsê ji bini ve başin. Îşkence û eziyetên giran hene. Ji bo serxwarkirinê çî destik hebin, hemû bikar ûnîn. Li hemberê vê yekê, berxwedanên mezin pêk tên. Li berxwedanên hepsê, li ser gellek destikan pêk tên. Mina agirdadanê, rojiya mirinê, serhildan û dijberî hwd.. Lê,

piranê berxwedana bi rojiya mirinê pêk tên. Heta neha birçibûna dirêj li hepsa Diyarbekir 48 roj berdewam bûye. Di vê berxwedanê de, 4 şoreşger şehîd ketin. Li girtixana Eleziz'ê bi sedan berxwedanên birçibûnê çêbûn. Roj, bê îşkence nabihurin. Û berxwedana birçibûnê roja 18. didomîne.

Zindan bûne cihên tekoşinê. Berxwedanên bê emsal li zindanan pêk tên. Hewqas ku pêlên berxwedanan kesên xwesipar ji girtin e. Ji nûh va diafirin û dikevin nav sefê berxwedanên. Berxwedan dibe serfirazî, lê xwesiparî dibe xayintî yê.

Kesên ji berê ve hatin e girtinê, bûne derdevkê karbidestên hepsê, têkiliyê tu tişteki nabin. Ji ber vê rewşê, li hember zilm û îşkencên dijmin singvegirtin, diwartir dibe.

Bi hemû daxwaz û hêviyan. silavên dilgerm li te dikim.

*Heey stêra sor!
Li ber bangê
Dema nobetê didi rojê,
Jê ra bêje,
Diroka vi şerî, bila kûr
binivisîne.*

*Ku em;
Ji zû de pêşberê silahbûne,
Li kûrî û dawiyên kozikan,
Mina lûla sip-sor.
Û weke xortê bist salî ciwan,
Serê me rast, dilê me bi hêz.
Wiha em hinbûne.
Û emê wiha bidominin jiyane.*

Rê dirêj...

Rê dijwar.

*Şervan birçî, şervan bê xew
û betlandî.
Ne sebrê nasir girêda, û
Ne ji qelş çêbûn di singê de.
Bi adana tekoşîna xwe, em hinê jiyane
bûn.*

*Serê me rast û
dilê me bi hêz.
Me biryar daye ji domandîna vi şerî re
Ta ku sinbil bi azadî şîn bèn...
Hilgirtîna evina te,
Mina canê her bin, li ber mirinê.
Hilgirtîna evina te,
Mina demika di jiyane de carek bi dest
dibe û ji bir naçe.*

*Hilgirtîna eviniya te,
Mina hilmeka piştî îşkence û lêdanê,
dikşînim ji çixara xwe.
Bi hilgirtîna evina te,
Mina vegeriyabim qeda û belayê wê.
Evina min; hesreta min; canê min...
Welatê min Kurdistan...!*

F.G.

LÎ DÎJÎ DÎJMÎN HÊRS Û HEMBERÎYA GEL KÛR DÎBE!

Di ser destgirtina sazûmana karbides-tê faşista qolonyalist de 3 salên ku derbas dibin. Bi amanca tunekirina gelê Kurdistan'ê ev 3 salin ku li ser gelê me zilm û zorbarî yên melisandinê sist nabin. Nexasim diwartir dibin. Zerp û zorbarîyên qolonyalista gihaye qeysa pêkanînê nemirovî. Hewqasan ku; zerp û zilma hêzên karbides-çiqas bêne gotinê, çiqas bêne zman, disanê tegihîştina dijiwarîya zerp û îşkencên giran ewê kêmbimîne. Bi her awahi tegihîştina wan çênabe.

Bi rastî zilm û zerpa ku li ser gelê me tene meşandinê bi rêyên wilo pêk tên ku yên mirov be, li van pêkanînê faşista diheyirê û lê kûr diponije. Ji bo ku li Kurdistan'ê mirov, jiyaneka mirovî bidomîne ji rêya tekoşinê pêştir tu rê neman e.

Lewra, îşkence û darê zerpê, operasyon û girtin her roj zêde dibin û pêkanîn tene jidandinê. Girtina serê kuça, zîqaq û taxan, seravêtina gund û mala bûne parekî jiyanê gelê me. Jiyan bê van nabihure. Bere-bere ew tirs û şikên dema berê, ber bi hêrs û hemberîyê va cih diguhurin. Tirs û şikên giran neman e. Her kesên Kurdistan'ê, hinê van yekan bûye; wê kîngê û wê bi çi awahî operasyona çekin û di dawîya operasyona de wê çibibe. Kedkarên Kurdistan'ê bi jiyanê xwe hinê van bûne. Ji ber vê rewşê, xwe ji berê ve hazirê van yekan dikin.

Hêzên qolonyalista di nava gelê Kurdistan'ê de hemû destik û leys-

tikên xwe bikar tînin. Nexasim, destik û leystikên xwe bi girani li ser şer û berberîyên eşîra bikar tînin. Ya rastî van yekan kêrî xwe tînin. Ew pozberîyên ku li ber yekbûnî û hevkarîya gel radiwestin, û gelê me bi hev û du dide şikandinê, ji qolonyalista Tirk, fen û leystikên dijmin re dibine destik. Ji bo vê yekê jî, dijmin, berberîya eşîra ji nûh ve dadide. Berberîyên eşîran tesirên giran li civakê dikin. Heta ku dem-bidem berberîya eşîra dibine sedemê şerên giran. Li hêllên ku, bîngehên berberîya eşîra rabûye, an jî li derên ku jar maye, li van deran hêzên qolonyalista dijiwarîyên nûh derdikin. Û leystik û fenên nûh dixebitînin. Nexasim piştî hîlbijartina "anayasa" yê bi firehî pêkanînê xwe didomînin. Karbides-tên faşist li ser giliyên ber-

serekên eşîran yeko-yeko dikşînin ifada. Û ji wan pirsan dikin, ku kesên ray li "anayasa" yê neanîne nasbikînin kîne. Ji ber vê yekê gotin û îşkencên giran li muxtar û serekên eşîran dikin. Ger ev kes jî amanca wan re nebin destik, wan jî cih û wezîfên wan digrin. Lê, pêkanînê faşista bi van yekan jî nasekine. Bi giliyên derewîn girseyên gel, li hev û dû dikine dijmin. Kesên li hember van berberîya dertên an qîma wan nayê, leystik û amancên li ser şerên eşîran tene meşandinê, pê dizanîn jî hêllên gundîtî, malên xwe bar dikin bajêra, an jî diçin metropolê. Vê rêya felatîyê dibînin.

Metodên jî destpêkê ve jî bo civandina çekan bikar dianîn, bi pêkanînê nû ev tene domandinê. Muxtar û berdevkên dewletê li hêllan navê gundiya dinivîsin û van nava dibin didine qereqolê. Esker davên ser van gunda û kesê ku navê wan nivisandî be, jî wana çek û peran dixwazin. Yê ku di destê wan de tune be, lêdanên giran li wan dikin û wiha gefan li wan dixwin; "heke wun nikaribin çeka bistînin, jinê xwe bifroşin, bi perê wan çekan bistînin bidine me..." Bi çi awahî dibe-bila bibe ille wê çeka jî gundiyan bistînin. Nexasim ew derdorên li wana bîngehên welathizî bi hêz e, kêrî şoreşgeran tên, wan xwedî dikin, bi dijiwarî li ser van hêllan disekin.

Pirsgirêkê giran jî buhatî û zem e. Lewra her roj zêde dibin. Ji ber buhabûn û zemê, rewşa jiyan û debarê kêmbibe. Mina gel hatibe ber qeysa sefilî û belengazîyê, ta kirta gerokîyê. Heke karkerî û hemalî bi dest bikeve, ew jî buhayê wî jî 500î zêdetir nine. Di vê rewşê de welew kiloya şekir -ku 150 ye- tenê mirov bide hişê xwe, tegihîştina vê gellek hêsan dibe, ku li welatê me domandina jiyanê di vi ho-yî de gellek dijiwar e. Ji ber vê rewşa dijiwar, jî demên berê zêdetir jî hêllên gundan gundîyê kedkar, koçberî bajêran dibin. Her roj zêdetir rêya felatbûnê di tekoşin û rêya şoreşê de dibînin. Ji sedemê ku ev tegihîştin fireh dibe ku hêza qolonyalista vê li ber çavên xwe dibînin, jî hêlleki, zerp û girtin û îşkencên giran didomînin, jî alîkî ve jî bo ku ev hêza civandî, ber bi rêya şoreşê de nekemile, mina darê zerpê, olîti dixebitînin. Camîya kirine

devkên xwe, pozberîyên nava gel li hev tûj dikin. Amanca wana vî alî eve ku, pozberîyên nava gel herdem germ bihêlin. Ji bo vê yekê jî hemû berdevkên xwe, leystik û fenên xwe dixebitînin. Mina hêrsa jî netica hîlbijartîyê sitendine bi hemû pêkanînê dijiwar hêrsa xwe vedireşîne ser gelê me. Ji ber dema hîlbijartîyê, netica jî Kurdistan'ê hêvî dikirin bi destê wan neket, hejmareka pêwîst ray li "anayasa" yê neanî, hêzên qolonyalist bi vê harbûnê mina jî nûh ve êrîşî ser gelê me bike, destikên hovîtiyê jî nûh ve xebitand.

Ew kesên ku di hîlbijartîyê de berpirsiyarî li gundan sitendine, muxtar û

meydana weşandina îdiolojîya faşîst. Li camîya, piştî waz'ên olî; mêjiyên mirovan bi jariya îdiolojîya faşîst û bi kemalizmê dadigirin. Fermane ku, van li camîyan pêk binin. Meleyên ku van bi cih naynin, ji aliyê muxtaran ve têne kifşkirinê, wan digrin û îşkencê giran li wan dikin.

Nexasim betali gihaye qeysa bi-lindî. Ji ber seknandina karên avayîya di nav civakê de bi milyona betal mane. Çewa bêkarî bi xwe ra birçibûnê tine, li nav civakê kefte-leftên giran çê dibe; dizî, dînbûn û xwe bidarvekirin hwd. ji jiyana civakê kêrnabin. We-lew ji bo kar li hêlleki daxuyanek diyar bûbe, sedhezhar kes serî lê didin, ew ji bi vê hêviyê "te di ku qeder li ruyê me kenî ya!" Demên berê ku fişên bê bûha, dihatin e sitendinê, neha bûhayê wan 500 e. Ger ku bi dest bikevin...! Sitendina karkeran bi imtûhana pêk tinin. Pirsên imtûhanê hemû li ser îdiolojîya faşîzmê ne. Yanî rêya gihîştina kar, hebandina vî îdiolojîyê ye. Dan û sitendina bertilê bûye usûla wan. Lewra; ji dirokê ve qolonyalîsta Tirk hebûna xwe li ser talanbaziya meşandiye û hê didomî ne. Hebûna xwe li vî digre. Vê taybeta xwe ya diroki bê kêmasî dixebitî ne. Li hemû qadên dewleta faşîst ji dergevan û eskeran, ji qerdiyan û pêxwase ajana ta generalajî bertilê pay distînin. Bi gili û fenê derewin kesan digrin û ji nas û malîyên wan bertilên mezin distînin. Li gellek hêllan bertil sitendinê anîne wê qeysê ku min a mîaş, her meh distînin. Gundîyên van hêlla di nav-bera xwe da pere kom dikin û min a curmê didine wan. Nexasim li ser hêllên girtîyan vî eşkere didominin. Li hemû hepsan qawîşan ji hev vediqetînin. Û navan li wan dikin qawîşa hêsan, qawîşa zerp û îşkencê û malîyên girtîyan bi vî dihisin. Bi vî awahî, nas û malîyên girtîyan dişêlinin.

Cunta faşîst e qolonyalîsta Tirk welewu pêkanînen hovîtî û zîlm û zor-bazîyên nemirovî li ser gelê me meşandibe, rêberên bi rûmet kuştî be ji dîsa li hêllên girtîxana di nav îşkencên nedîtî de liberxwedanên şoreşgerî bi biryarî tîn domandinê. Şervanên rizgarîyê, êsirên şerê serxwebûnê min a hestî û çermên hişk mabin ji ala şoreşê naxinin erdê. Welew ji îşkencên giran seqet mabin, bi nexweşînen giran ketîbî ji ev rastîyeka bi nîşan e. Têgihîştina, hovîtîyên li girtîxana pêk tîn ne

mumkin e kesên ku ji demên dirêj va dibin van eziyet û îşkencên giran de mane, piştî berdanê ji bin tesîra pêkanînen hovîtî dernayên. Min a robota, li ser hev marşê "Tirk im, doxrûyûm", "dê ya min Tirk, bav ê min Tirk, ez Tirk, kurê Tirka me..." hwd. dibêjin. Ev yek bi xwe dibe nîşana hovîtî û pêkanînen girtîxana.

Bêşik, hêleka ku karbidestên faşîst li serê disekine ew ji, xort û xwendevanên Kurdistan'ê ne. Hilî û giraniya xwe li ser vî hêllê bikar tînin. Lewra, hêzên qolonyalîst, bi têgihîştina rola xort û xwendevanên Kurdistan'ê di tekoşîna şoreşê de ku dileyizin, bi amanca melisandin û pejrandinê hêza xortên Kurdistan'ê, hemû destikên xwe bikar tîne. Amanc dike ku wan li nav civakê pûç û bêteşe bihêle. Ji bo vî yekê ji, li hêllê gundan ta taxê bajêran cihê kîf û leystika topê vedike. Ji aliyek ji; di bin destên faşîst û polîsan de vexwarina araqê, qumar û tolazîyê bela dike.

Ji destpêka xwendinê ta dibistanên din, hiş û mêjiyên zaroyan û xortan, bi jariya îdiolojîya faşîzmê dide şûştinê. Di bin destê seresker û mufîtiyan de, şoreşgerî û "Kurtçîtî" nîzm dixînin, bi derew û rûreşî didine nasîkirinê. Hemû pirtûkên dibistanê bi îdiolojî û peznê faşîzmê dagirtî ne. Yê ku dijberîyên piçûk ji nîşan didin, wan ji dibistanê davêjin û dixîne hepsê. Bi imtûhanên ku danîne ber xortên kedkaran, îmkana xwendina dibistanên bilind ji ber wan rakirin e. Piraniya xort û xwendevanan sedemê vî yekê di nav civakê de betal dimînin. Bêşik, di hemû pêkanînen xwe de amanc digrin ku xortên Kurdistan'ê ji pirs-girêkan dûr bimînin; xwe nasnekin û bêteşe biafirin.

Pêkanîneka hêzên qolonyalîst ji ev e: ji ber ku li hêllên gundîyên dibistanê lî tune ne, eskerên qolonyalîsta Tirk davêjin ser gundan û çiqas zaroyên 5-12 salî hebin hemû ji derdorên gunda dicivînin û wan dibin davêjin êtîmxana ku piraniya zarokan ji hawîrdorên gunda karê malê û şivaniyê dikin. Ev pêkanîna hêza qolonyalîstan dişuhbe pêkanînen demê berê ya "ocaxên Yenî Çerî" ya. Di nava gel de dijberîya vî pêkanîneka bela dike. Ji bo ku zarokên xwe bi parêzin, gundî, dest ji gundê xwe berdidin û terkederên hêllên çîya û şikeftan dibin.

Li hêllên gundîyên ku hemû debarên gundîya li ser daristanê ye, ji darê zîwa ta civandina qirşîka li wan qedexê kirin e. A rastî wan ji destikên debarê birî ne. Ji ber vî yekê, herdem li dû gundîya digerin. Dema gundî tîne girtinê, îşkencê giran li wan dikin. Ker û qantîra wan difiroşin, kurtanê ker û qantîrê dişewitînin. Bi kurtî; li ser van gundîya çî ji destê wan tê bikar tînin. Di van pêkanînan de bûyera dawî li hêlla Sêrt'ê çê dibe. Gundîyê ku ji bo lawê xwe yê nexweş derman bistîne, dema bi barê êzinga diçe bajêr, wî digrin û dest davêjin ser malê wî. Piştî eziyet û îşkencên giran 3 meh ceza didinê. Lê, ji ber tenê ev rêya debara gundîya ye, gundî hemû zerp û diwariya didine ber çavên xwe, ji bo birçî nemînin vî yekê di meşînin. Em dev ji destxistina derman berdin, gundîyê li ser nexweşîna xwe digere, ji xeynî buhayê rê -ku heroj zem tê ser benzîne - dema ku gavên xwe davêje nexweşxanê, pêşî 500î dide. Bi vî şêlandinê welew çare ji nexweşîna xwe ra bibîne ji, perê derman di destên wî de namîne û bi berîka vala, bê mecal vedigere malê.

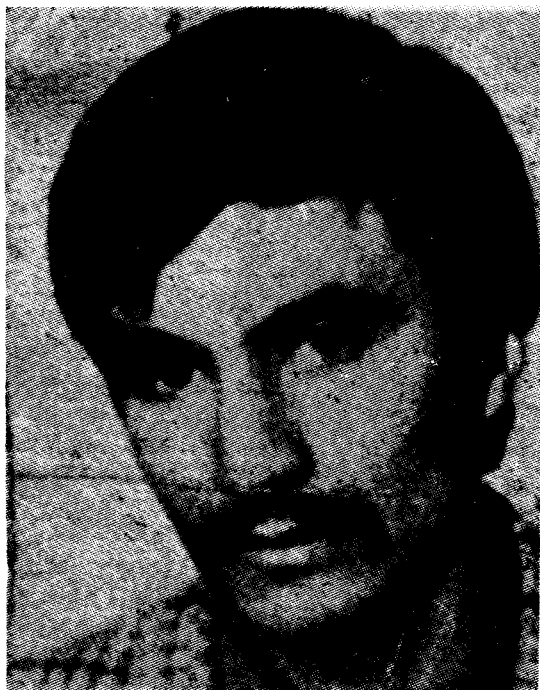
Hêza qolonyalîst, li ser hêllên ku Tekoşîna Serxwebûna Kurdistan'ê bi geşî hati be hebandinê û lî bîngeh girti be, li ser hêlla Adiyaman'ê, Batman û Mêrdîn'ê hwd. bi giranî disekî ne. Li hêlla Batman'ê û Ceylanpînar'ê 300 Afganî bi cih kirin e. Ji wan, li hemberê tekoşîna rizgarîya netewa refa ajan, hêzên milîs saz dikin. Min a li roava Vietnam'ê gundîyan bi eşîrî, ehl û cîrantî û hunermendî ji hev par vekirin e.

Li ser van yeka tevgersaziya wan pêk tinin. Hatine kesên biyane, gera hêllê û tîkiliyên şoreşgeran bi van derbixin meydanê.

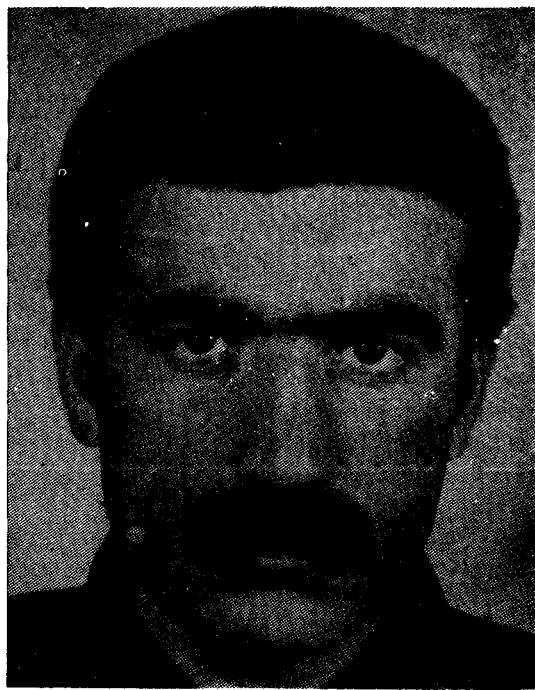
Karbidestên faşîst xwedîyê gellek imtîyaza ne. Dema diçin qahwê, cihê xweş kîjan be ew der ji wan re hazîr dibe. Li derên aşxana, cihên bilind ji wan ra ye. Ev rewş bi her awahî berçav dikeve.

Ji sedsalan ve ye ku gelê me li hemberê pêkanînen dijmin sing vegirti ye û di salên dawî de li ser rêya Tekoşîna Serxwebûna Kurdistan'ê hebûn û tekoşîna xwe diyar kirî ye. Hemû pêkanînan ji kûrkirina gora sazûmana qolonyalîst pêştîr tu fêde nade. Û ewê rojên seraxkirina gore bînin...

18 û 19 ê GULANÊ

Haki KARER

Xelil ÇAVGUN

Rojên 18 û 19 ê Gulanê di dirok û berxwedana tekoşîna gelê Kurdistan de, hewqas bi mane, hewqas xwedî taybetên bê emsal in ku; tu dem jî bir nayên kirin. Û jî taybetên xwe tu tiştek wunda nakin. Lewra pêvajoka berxwedana tekoşîna gelê Kurdistan û taybetên tekoşîna demê li xwe nexşandin e.

Ji rêberên, berxwedana Tekoşîna Serxwebûn û Azadiya Kurdistan'ê, rêberê navdar, şervanê enternasyonalîst Haki KARER di 18 ê Gulanê 1977an de, jî hêlla berdevkê qolonyalîsta Tirk, "Sîterka Sor" ve, hogir Xelil ÇAVGUN; bi dêstê pêxwasên qolonyalîsta Tirk feodal-kompradoran ve di 19 ê Gulanê 1978an de hatin kuştin.

Ev bûyerên bi mane û giran, hogirên navdar, jî bo têgihiştina diyarîyên şoreşa Kurdistan'ê, zerp û hovîyûyên qolonyalîsta Tirk û jî bo naskirina xasîyên şoreşgerî, ezm û bawerîya şoreşê kaniyên bê emsal in.

Hogir Haki, jî nav dilê karkerên Tirkîyê derketibû. Û hebûn û jiyana xwe ya rêber, li ser taybetên enternasyonalîstî di oxira Tekoşîna Serxwebûn û Azadiya Kurdistan de danibû. Hogir Xelil perek jî dilê kedkarên Kurdistan, jiyaneke bi nîşan e; di tekoşin û berxwedana serxwebûna

Kurdistan'ê de li sefê kedkar û gundiye Kurdistan, bi taybetên rêberî cih girti bû. Ew deng û hilma kedkarên Kurdistan bûn. Daxwaz û hêviya taybetên gel jiyana xwe nexşandibûn.

Bi bawerîya ilmê cihanê, û amanca şoreşê, bi xebat û tekoşînên xwe, wan ne tenê rûreşî û gerîneka sosyal-şovenîzmê, xwesiparî û teng-netewkarê burjuvaziya piçûk, ku li Kurdistan'ê hêlinên serxwarîyê vedigirtin kiras û rûreşîya tewrên hember gel û şoreşê daxistin meydanê. Di nav hemû êriş û hoyên diyar de taybetên şoreşgerî û şoreşa Kurdistan'ê parastin pêş de birin. Bi xebatên xwe yê bê emsal jî gellek pîrsgirêkên şoreşê, civak û netewa Kurdistan'ê re bersiv anin.

Ji derbûn û ber kemilandina, Berxwedana Tekoşîna Serxwebûna Kurdistan ve; li hember tewrê berxwedanê, amanca serxwebûnê, rêberî û partiya hemdemî, tevgersaziya karker û kedkaran û li diji gel û xwebawerî û parastina taybetên gel û şoreşê qolonyalîsta Tirk, burjuvayê hov; hemû destikên xwe, êriş û hêza xwe ya zerpê, êşkere daxiste meydanê. Êrişên xwe dijiwartir kir. Lewra pêvajok bi xwe, di tekoşîna gelê Kurdistan'ê de kemilandin û xemlgiirtina şoreşgerî bû û rêya hebandina hebûn û tekoşînê li

ser vebûbû, ku tekoşîna vê pêvajoyê;

Li hember amandana tunekirina gelê Kurdistan, li diji dimîn, amanca hebûn û domandina berxwedanê;

Li hember hêza êrişbaziya qolonyalîsta Tirk, li diji zerp û zorbaziyên nemirovî; pêkanîna berxwedana tekoşîna şoreşgerî û zepa şoreşê;

Li hember nebawerî, xwesiparî, mafên arizî, jiyandêrî bêteşe û nemirovî; gel û xwebawerî, dilsoz û biryarvanî, xasîya berxwedanê û mafparêziya gel û şoreşê;

Û li diji komik û rêxistinên lihevhatî, amancên tev-lihev, bingehe rêxistina şoreşê, rêxistina mîna pola hevkar û hevgirtî, partiya şoreşê û amanca serxwebûnê bi zelalî bi jiyandêrî tekoşînên bê emsal kemilandin. Li ser oxira taybetên bê emsal di rêya şoreşa Kurdistan de şehîd bûn. Pêxistin û parastina van taybetên serfirazîyê bûye karê jiyana me hemûyan. Wan rê kir rêya şoreşê û bê dudilî li ser vê rêya bi rûmet meşîyan. Rêya me hêsan û bêtirs kirin, bi jiyandêrî xwina xwe ya pak.

Ew di dilê karkerên gelê me û Tekoşîna Serxwebûna Kurdistan de dijin!

NEWROZ BÛ PERGALÊ JÎYANÊ!

Di bin nîrê cunta faşista qolonyalistî de, 3 salên ku jîyaneka dijiwar tê domandinê, qolonyalistên Tirk; hemû hunerên zorbaziyê, pêkanînen hovitiyê, li ser gelê me yê rizgarî-xwaz pêk ani.

Bi sedan rizgarxwazên welatê me, dilsozên gelê me dagirti ye girtixanên nemirovî, bi dehan şoreşger û welathizên, di dilê gelê

me de cih vegirtine, li çîyan, li gundan, li bajêran û nexasim ji li girtixanên nemirovî bi berik û îşkencan, bi şewitandin û qetliam hovîti bejna wan ji nav me rakir. Lê qolonyalista Tirk, burjuvayê hov; agir û ezm'ê Tekoşîna Serxwebûna Kurdistan, berxwedana şoreşgerî û ezm'ê serhildan û hemberiya gelê me ne şikand. Gelê me bê deng nema. Ezm'ê berxwedanê ro-biro geştir bû. Ber bi bingeHgirtinê va çû. Çirîskên pêşveçûna berxwedana, li hawîrdorên Kurdistan'ê, nexasim li girtixana Diyarbekir pêlên agir vêxistin. Pêlên agirê Berxwedana Serxwebûna Kurdistan'ê hilm û gulma xwe li ser welat û gelê me nişan da. Mîna berxwedanên girtixanê. Weke zereqa rojê şewq li hawîrdorên Kurdistan'ê da be; Kurdistan ji nûh ve ronahi bû. Taybet û serpêhatinên gel, geş bûn. Bi hemdemê ra xeml girtin.

Welew ku dirok û bûyerên Newroz'ê bêne biranînê, wê têgihîştina Newroz û Kawa'yê hemden zelal bibê. Lewra, di ber hoyên koletî de; bi berxwedanên nişane, bi serhildanên dijiwar, bi şerê dirêj li hemberê kole-darê demê, bi rêberî û şervaniya gelê me NEWROZ afirî ye. Di hoyê bê fesal, li ber dijmineki dijiwar de, gelê Kurdistan; li ber hebûn û tunebûnê, di şereki dem dirêj de bi tekoşin û berxwedanên mezin rêya hebûna xwe ya gihiştina demê vekirî ye. Di vê oxirê de gellek xweşmêra daye. Rêya pêşketina gelan bi tekoşin û berxwedanên bê hempa vekirî ye. Hoyê tarîtiyê, nîrê koledarî ji hev par vekirî ye.

Bê guman, bûyera ku di dirokê de hatiye afirandinê, ji gelê me ra gellek pêwîst e. Lewra vê pêvajoka ku bi

navê NEWROZ û KAWA ta rojên me têne biranîn, gellek taybetên bi rûmet didine danezandinê. Xweşî, dilpaki, nûbûn, tekoşin, serhildan, serxwebûn û azadîxwaz, ezm'ê hebûn û biryarvanî hwd. hemû ji xeml û rê-danên bûyerê tên derxistin. Berî her tiştî, rêya hebandina hebûnê, gihiştina demê, li dijî dijmin û rêya tunebûnê, ezm'ê hebûn û tekoşina gel bi zelalî derdike meydanê. Bi rastî taybet û serfiraziyên Newroz'ê di hemû hoyan de bikar tînin. Jiyana rast û mirovî li ser van digihîje rastî yê. Nexasim, dijberiya bindestî û xwe bawerî dide zanînê.

Bi van taybetên esasî di dirok û hoyên guhartî de, Newroz û Kawa yê hemdem, bi derbûna tekoşina Serxwebûna Kurdistan û bi tekoşin û berxwedanê tevgersaziya karkerên Kurdistan û rêberên bê emsal Newroz gihiştê rastîya xwe. Taybetên Newroz'ê di hiş û mêjüyên gelê me de hêlin vegirtin.

Lewra, di sedsaîa XXan de, Dehaqên nûh bi zerp û zorbaziyên dijiwar, pêkanînen nemirovî û bi êrişên tunekirinê dixwazin ku gelê me ji pêvajoka hemdemî, ji pêvajoya diroka hemdem veqetînin bi melîsinin, ji gelên cihanê dûr bixin û ji rûkên erdê vemirînin.

Hoyên jiyana gelê me bi eşkere dide zanîn ku; dijminên gelê me, mîna dehaqên kevnare har û dijiwar in.

Lê mîna diroka gelê me, û yên gelên cihanê dane zanandin; dijminên

gelan hêzê koledar, çiqas zorbaz bin, çiqas hovber bin, welew ku hebûna xwe li ser zerpa eskerî ji bimeşînin; gelên jêrdest ji rêya rizgarî û serxwebûnê gavan navên paş û di vê oxirê de lawên xwe yê bi rûmet pêşkêşî dergaha azadiyê dikin. Diroka xwe ya azadiyê bi xwinê dinivîsinin.

Di sala 1982an 21 ê Adarê li girtixana Diyarbekir bûyera kû pêkhat, şehidbûna rêberê tekoşina gelê Kurdistan, endamê KM ya PKK Mazlum DOĞAN bi hemû pergalên xwe, bi berxwedanên bê emsal ev yek bixwe bû ku bi hebûna xwe di girtixana hoyên nemirovî de di nav hovîti û îşkencên dijiwar de, taybetên tekoşina gel û partiyê, xasiya şoreşgerî û rêberiya gel û taybetên Newroz û Kawa yê nûdem cîkîrî parast û pêtiyê Newrozê di nav tîlên pêçayî, deriyên hesin, û diwarên bi rêz de pêxist. Li ser kotîna bejna xwe berxwedan û taybetên tekoşina gelê Kurdistan'ê gihan de perê asîman. Kaniya pezn û serfiraziya Newroz û Kawa, li xwe civand.

Bi bir û bawerîya taybetên şoreşgerî, welathizî, û taybet û serfiraziyên Newroz û Kawa yê hemdem li Stockholm'ê di şeva piroziya Newroz'ê de, bi proxram, folklor û helbestên şoreşgerî û gelêrî, gîrsa koçberê Kurdistan şehid û taybetên welathizî û Tekoşîna Serxwebûna Kurdistan'ê heband. Bi dilpaki û geşî taybet û hebûna xwe jiya.

Koma Berxwedan, bi hemû xeml û leystikên gelêrî, bala hemû guhdarvanan bi girani kişand. Ozan Şivan, Gulistan, Mizgîn û Çiya bi hunerên şoreşgerî geşîya şevê nexşandin. Tiyatroya ku hate pêşkêşkirin, kujiyana gelê me, berxwedanên hepsê û hovîtiya qolonyalîstan anî ber çavan, bala hemû guhdaran li xwe girt.

**WÊ HER BÎJÎ NEWROZ!
BÎJÎ TEKOŞÎNA RÎZGARÎYA GELE KURDISTAN!
ŞEHÎDÊN KURDISTAN BÊ MÎRÎNÎN!**

TÎYATRO

(Diyarbekir...)

Mina bajarê miri, mina çiyayê ji mij û dûmanê li ber binçikandinê, bi xemla roja nû, bi hêrs û heybetek giran, ji nav rêşiya beyanê, ewr û şîna şevê radibe... Mina devê kewarê bi xumine... Erd'a reş, bejiya gewr, kevîrên reş, benda rêsayî... burcên sale-wextan, xemgîn û tazi...! Bere-bere ji der-doran xuyan dibe, kaniya bê pêl û bêl. Ji çol û beyanan, xaçerê û caddan ber pê diherikin! Ma ew çiye? çi bûye ji Diclê? çima piştî xwe dayê? Berê xwe daye ku?!

Ji fixan û pêlên kul û birinan, ji hawar û girri çav lê sor-bûye... Ji piştî geroka welatê rêsayî hilm û gulm radibe... Bi barên qurnê salan, diherike, bi gazin û qêrin... Ge xwe radixe ber, ge pêlên xedar radike li hember. Ge dixwaze, wê dixê nav himbêza xwe, ge ji sist û nerm dike gera xwe. Mina dilketiyê wê be. Bi seyran û dilan, ge ji, lê vedigere bi girri û fixan; "damara dilê Kurdistanê"; kaniya êş û xem'a. Dilê bi birin... haa... Diyarbek'ra dil bixwin.

Wê navê te bijî, ta ku dinya hebe. Binêre.. tu bi hemû xeml û rêdanên xwe bi rûmet û heybetên xwe yê qurna salan, diroka xwe ya hemdemî diji. Êsirî û belengazî, qirkirin û qetliamên bi destên qolonyalistan, ji qurnên salan ve pêkhatine, li ser nav û hebûnan te, hesabê wan yek-biyek tê pirsînê. Bi bernava Kurdistanê tu, ji me ra bûyi kaniya pezn û serfiraziyê. Nayê ji birkirin navê te Diyarbekir...

Diyarbekir... Diyarbekir navê te xweşe, şana te ji berxwedanên zindana gihaye bandevî. Bi xeml û rêdana xwe dibi tîrsa dilê dijmin. Ji te qewet distînin nas û dost Diyarbekir...! Emê bijin û bi hev re bibinin berxwedaran û emê bi çavên xwe bibinin xwesiparan...

Û emê bi hev ra bibinin çewan li hember hemû êş û îşkencan çewan sing tê vegirtin, çewa rûmetên Partiyê tene parastin, û çewan agirê serxwebûnê, pêllên berxwedana ji ser destan ta dilan tê gerandin, û emê bibinin, çewa kozê agirê berxwedanê naxin erd'ê.

Diyarbekir... li ber zeraqa rojê, tirêjên ronahiyê emê li ser bircên bendewar, ala azadiyê, ala sip-sor biçikinin.

SAHNE I

Qawîşeka tevli-hev derketiyê berhewayê. Zangerî di-kin. Hejmara girtiye qawîşê gellek e. Di destên qerdiyan û lédankara de darên lédanê hene. Her yek mîna rewtelek e. Girtiye li qunc di nav xwinê de dirêj kiriye. Bi vekirina perdê, girti hemû dikevin wezyeta rêz'ê... Ji bazdan û lédanan hemû perişan xuyane...

Qerdiyan- Na..! Na..! Nabe! Nebû.. pûştî! Disa.. disa. Zû rêz be! Milên xwe berdin: rihet! Hazir! Li pêş binê. Bi gavên normal bi mê! Veger milê rast'ê! Bi mêş!

Ûla, ûla pêzeweng. Lawê qesmera.. Min dapi-rê K.... Yo.. milê xwe bi hejine! Çokê xwe bikşîne! Pûsto! Wîlo neşkine! Ji ter dibem, xwar neke... tolazê kurê tolaza! Disa vegerin rast'ê.. pêş de!

Qerdiyan bazda û bi lepên xwe wi hejand, da-xiste erd'ê û bi kûlm û siman kete ser...

Rabe.. zû.. zû.. lan.. Ula ibne xwe nehejine ha! Vegerin rast'ê... Pêş ve ... rast bi meşin haydê! wê marşa "Ez Tirkim, babê min Tirk" bi banga meşinê bê jimartin. Hemû bi hev re bi gav avêtineki peyvokek dibêjin: ez Tirk kurê Tirk'im, li ser hev sê car tê gotin û qerdiyan pêşkêşî wan dike: - Wetan, te re canê min fîda, bijmêr!

Hemû mîna qerdiyan sê car li ser-hev marşê dibê: we-tan te-re ca-nê min fî-da.

Qerdiyan- Ûla pûştî, ma wun mirine.

Bi gef û sewta qerdiyan deng hê bilintir dibe, ji nişka va li yê serî dike borin:

- Çoka bikşî, wuha bi hejine. Hi-ha wusa ha... Pûstê min, ling xistûye d... û x...an!

- Haydê! wê marş'a "Tirk'ê her mezin Atatirk" wê bê jimartinê, dest pê ke!

Hemû disa li ser-hev, bi dengê bilind marşê dibê:

"Tir-kê her me-zin a-ta-tirk".

Qerdiyan bazdide pêş û emrê daviyê wê bide;

- Li milê rast'ê veger, bi meşa normal pêşve...! ta tîna qada meydanê.

- Qawîş bise! Li min veger! Wezyeta lédanê bis-û!

Hemû bi hev re destên xwe dirêjî pêş dîkin.

Hemû- Emr'ke qomitanê min.

Qerdiyan dest bi lédanê dike. Di destpêkirina lédanê de, her girti kunya xwe dibêje.

- Ahmet Bilûr,

- Ediyeman,

- Emr'ke qomitanê min.

Qerdiyan- Destê xwe bide ser hev. Bi siparî, bi siparî.

Bi emrê qerdiyan, girti destê çepê, datine ser yê rast'ê. Û li berê digre. Ji bo derb cigê xwe baş bigre..

- Hihh, ha..., haj te.. yek-dudu-sisê... .

Girti- Ax, axxx, ay dayê.... uff...aax!

Qerdiyan- Nekşin.. nekşine destên xwe. Pûst.. hih... hih dikşini ne, hih...

Qerdiyan lê dide ta li erd'ê wi digevizine. Û hêdi li yê di vedigere û diçe ber.

Girti- Mistefa Qaya.

- Mûş.

- Emir'ke qomitanê min!

Qerdiyan- Darê xwe çend caran li destê wi dihejine û bi hijd lê dide.

Girti- Ax, ûûxxx bavo! Ûff ûyîi...

Girti- Mehmet Yilmazer.

- Batman.

- Emr'ke qomitanê min!

Qerdiyan- Çavên xwe negre!! Ûla pûst... ka tê bibini. Hah... haj te.. haj te.. ha, ha...!

Xwin û ofîna girtiye. Bi ûfe-ûf li destên xwe yê li dest û tiliyê xwe yên bi xwin mîze dike. Di nav axin û ûfinê de sitêr ji çavên wi dibarin. Îske-isk pê dikeve.

Girti- Yilmaz Yucetirk.

- Eleziz.
- Emr'ke qomitanê min.

Qerdiyan-

Lê hêrs dibe. Serê xwe jê re dihejine. Dar di zikê wi de radike. Tu dike rûyê wi û darê destê xwe dijdine.

- Ûla pûşt! Destên xwe deyne ser-hev, dirêjke, ha hah... ha yek, ha didu, ha sisê, ha..., hih... maqey nexweşbû? Ne wilo?

Xweydana eniya xwe bi pîştâ destê xwe paqij dike. Firnikên pozê wi mîna gewriya beqê radi-bin dadikevin. Darê destê xwe davê û bi kulma diçe ser. Wi li erd'ê pij dike. Li girtiya difetile û emîr dide.

- Xwe li erd'ê dirêjkin! bi kişikşinin.. Ûla qewad, xwe baş nakişikşini. Ji dar tîr nebûyê ne..! Ha ji te ra hah, hihh bisin! Bila pîştâ we li erd'ê bizelîqe. Xwe bikişikşinin hêji, hêji, bi wiyali va, ha, hahh.. bi aliyê di va. Hêji bi mesilin, ha hahh, bizelîqe, bizelîqe. Çê-çibûye ji pîştâ te?! Na pûşt ew xweydana sore, ne xwîne, serê we ji wê bişkê; pîştâ we ya bi birin wê kurmi ji bibe; kinc ji wê nemîne li ser we. Lê wunê vê ji bidominin. Westandin-mestandinê nizanîm, xwîn û birin ser-mer pê nizanîm. Û nebihizim, hahh wilo.. Rabin piya, çibû ji we? Hê win çima dikevin, hee ka bisin, bisin.. Hê ewê çi bê serê we, ev ne tu tişteke. Haydê! Zû, hazir weziyeta meşê bigir! Veger çep! Rihet, tu erê-erê tu: mîna seha bi hewte...!

Girti- Hew, hew, hew.

Qerdiyan- Nebû, nabe. Ne-bû kurêmin. Ûla pûşt, ma te qet hewtandina seh'a nediye.

Girti- Belê, min diye. Lê, ez ne kuçik'im, Qomitanê min.

Qerdiyan- Ma li te zor hat ne?! Êê. mabû, ma pozê te şewitî. Emê wê ji nerm bikin. Em çi bêjin wunê bikin. Dibi ku hetta sibê tu xwe hinê hewtandinê biki. Haydê, hey tu mîna gura bizûre.

Qerdiyan- Ûûû, ûûû, ûûûûûû

Qerdiyan- Niç, niç, na, na, ne-bû. Ka disa bizûre.

Girti-

Bi dengekî ecêbmâyî, di nav tîrsê de mîna dengê dika sewtek derxist;

- Ûû ûûû ûûûû.

Qerdiyan- Wusa bi dilşewatî nezûre. Billa horre-hor ji te were.

Girti-

Disa kir ku bi dengekî ecêbmâyî bizûre, sewt ji gewriyê derdixê, lê tu naşihube zûrandinê, dike-nake bi kêr nayne;

- Ûû ûûûû ûû..

Qerdiyan- Bi derbek diduyan wi li erdê dirêj dike. Pêl gewriya wi dike. Rab, rabe, ra-be piya ibne! Tu erê tu.. mîna kerê bi bizire.. de!

Girti- Ez nizanîm, qomitanê min.

Qerdiyan- Ma tu li hember dertêyî?!

Girti- Na.., lê, bellê ez ne kerim, qomitanê min.

Qerdiyan- Na lo! Lê hê tu çiyî?

Girti- Însanim.

Qerdiyan- Na. Tu kerî. Bi zire!

Girti-

Dit ku dar bilind bû:

- Înga, inga, ingaaa!

Qerdiyan- Na. Baş ne bû, nabe. Heta sibê dibi xwe hin-biki. Ka mîna pisika binawe.

Girti- Miyaw, miyaw, miyaww.

Qerdiyan- Haah, eferim. Mêze te çewa xweş got. Hêyy tu! Ka mîna beq'a; qure qur bike. Haydê zû, ne-se...

Girti- Viraak, viraak, viraaaakk.

Qerdiyan- Te mîna beq'ê, bêriya gol û çema, av û avzêya kirîye, ne wilo. He, ka çok bide.. Ha wusa. Te li derva tolazi dikira..

Girti-

Gûzeka lingê çepê gihandiye erd'ê û paşve qelabtîye. Lingê rast'ê daye pêş, çok digihê singê.
- Beg'm, du jinê min hene, ma minê çima tolazi bik'ra...

Qerdiyan- Ûlan pûşt. Ma mirov bê tolazi kare bijî? Qiz û jinên mîna rihana li her derî hene. Mîna gotinê di ber girtiyekê de bavê. Ûf, ax, ax ew qor, ax lan ax. Rabin piya, zû rêz bibin. Xwe belotani kin.

Hemû girtî mîna tî gotinê dîkin, qerdiyan bi darê destê xwe li wan dide dibe qerîn û barîna girtiyan, ax-waxa wan, bi meydanê dikeve. Viyy dayê, ûy dayê peritim. Ax, axx bavo...

Qerdiyan- Xwe rastkin. Bikevin dorê. Rihet.. Ûla rast bisin. Xwaro-marî nesin. Nexwe ezê diya we ..., ezê rihê we tîxim qalik. Hih, hazir! Li mi veger, ho ho şoş. Ma we rast û çepên xwe ji birkir. Li ali di vedigern. Ho ho ma qey win li çiya ne. Çok bid! Hêy hêy tu, tu çima wiha şexsi rûniştîyî, rabe piya!

Girti- Di çimê min de, raşitizm heye. Min nexweşîna raşitizm derbas kiriye. Lingê min ji gûzekê pêş da na tewe.

Çawîşek ji dûr va vî dengî dibîhîze, bi bazdan tî û bî bîntengî li hember radiweste.

Çawîş- Çê, çê, çê. Ma te go çê?

Girti- Raşitizm.

Çawîş- Ûlan ew çiyê, he çiyê ew?

Girti- Gotineka tibbî ye. Nexweşîna hestîya.

Çawîş- Ûla pûştîno.. wê hemû tîşt û gotinên we bî "izm" derbas bibe he!

Girti- Ma ez çê zanim. Wîlo tî gotin.

Qerdiyan- Na na ne wîlo. Aaaha (Kulmek hijdi davêjê) hah hin bibe ica.. ha wiha li erd'ê bi gevîze. Ku tu

hin bibi. Ûla pûşt bê hiş ket... Wi bikişinin quncik. Billa lê israhêt ke... Ûla hê pûşde di li vê vezilan-diye. Dibi bi kulma rabe. Hih, haş te ha. Wê çilo be, nayê hişê xwe...

Çawiş- Ka pimpê bine. Rabe Ûla ma ev otêlê? Ma xan e?

Qerdiyan- Keremke.

Çawiş- Pêl mid'a wi ke û millên wi bigir!

Çawiş car-bicar devê pimpê dike dev û firnikê girti û mina peza bê gurandinê pif dide. Girti hemû bi tirs lê mêze dikin.

Girti-

Li hawirdorê xwe fêdikire, destên we li ser newqa xwe hijd digre.. di nav êş û arincê de di gevize. Çavên wi niv-vekirî, kinc û bedena wi perçe-werçe bûne. Dest û ser, mil û kincên wi ji xwinê sor bûne, wi bi zorê radikine piya, mina teliseki dikişîşinin jorê.

- Ha ha wilo çavên xwe veke.. Ûla were hişê xwe wisa ha. Çewa ye te xewnên şêrin dit... Rabe lan! Qerdiyan bigre em wi rakin. Ha wusa, tamam. Ûla pûşt, diyamin bibe jina mi, ji vê îşkencê mi zewq nestend: Bina min derneket.. Ooho tu nenê-re ez ji vê îşkencê hewqas zewq nastinim. Li min fek're, ez eskerim. dibi heqê va kinca ez bidim. Ne wilo? Haydê dest bi merş'a "Tirkiye" bike zû.. haydê!

Miheme- Zmanê xwe bi zorê dilibitîne, mina lala. Min ne-ne xwest. Hin-hinn- nnn bim.

Çawiş- Îbne, deme wilo ha. Veke veke destê xwe, veke pûşt, deyne ser hev, deyne! ha wilo qerdiyan ha wilo ti bigre. Bila nekşine. Ka neha tê bibinin, ezê bi ... dê û xwişkên te ... haj'te. Hih, hih dibi tu hin bibi. Me gellek weke te diye ku digotin em napeyvin, nizamî min ne diye. Dawiyê, hih haj'te... hin mina bilbil xwendin. Neha ji devê wan nayê girtin. Hih, haj'te Ûla îbne, tê bi cihîmî, bi cihîmî. Demeki kurt de dibi hemû marşa jiber ki..

Miheme- Gotinek ji jiber nakim.

Çawiş- Lawo, ev der dibistana eskerî ye. Te qeyd i bendên dibistanê bi cih bini. Teres. An ezê te bifetisînim, ezê te, bû he.. Tê li girtîxanê û li qawîşê ray li hemû qeyd û bendan binî. Tê li van razî bibi. Dema qomit hat kişandinê destên xwe berxwe va tê berdi. Bizeliqîni. Mina pût bimîni. Tê mina kevîrê bê rih û can bisekîni. Mina robotekî, robot, robot tamam. Mina robot. Libitandin, virde-wurde tune. Tê bibi robot. Ka tiliyên destê xwe bide hev, rake.

Bi hijd çend daran li serê tiliyên Miheme dixê; xwin ji neynok û tiliyên Miheme diniquete kefa destê wi. Ka devê xwe veke... Venaki ne! Veke devê wi.. Ha wusa.. hê baştir baştir qerdiyan hêji ha, ha. Veke lan li diranê te mêzek'm. Ne diranê te diheşîyan. Bibime dixtor.

Miheme- Na, naêşe.

Wê gavê qerdiyan ji darê çawiş re darê xwe dike pêplûk û çawiş bi darê, zorê darê xwe têdixe nava devê Miheme. Û çend car bi hijdi li nav devê wi dide. Bê hemd Miheme diheje. Şaş dibe. Êş û zingîn serê wi digrin. Xwin ji devê wi dinizile erd'ê.

Çawiş- Hih, çi li wan xayinê welat dibe disa ne bese.

Li hev çav dişkinin û dertên ber bi derva.

Qerdiyan- Heta ku ez bêm, libitandin ji we re tune ye tamam.

Du kes li hawirdorê xwe mêze dikin piştê. Lawo, evê vana me bikujin..! Welew bi saxî em ji vê nafilîtin. Ka wilo nebê lo, vi zilamî ji ku dan qawîşa me. Hişş, hêdi bi peyvîn. Deng wê herê, nana nema billa herê. Teres bû bela serê me, nabîni çi tinin serê me. Ji ber çiyê qey? Ka bise, bise.. ka wer;

- Ha heval! Li vê derê, bi serê xwe tu nikarî li berxwe bide.

- Bira! Ma qey heyfa te, li te ji nayê? Qene, billa dilê te, li qawîşê, li me bi şewite. Ji ber te em zirarê dibinin. Zîrar digihê me hemûyan.

- Ji sedema te nan û avê nadîne qawîşê.

Bi hatina qerdiyan ve disa hemû yên girtiya cihê xwe digrin.

- Diqet!

Qerdiyan- Ji bo marşa Îstiklalê hazir! Rûyê xwe li al'ê bigrin. Hazir. Hey tu.. rab! Bi kişîşandinê ji rana-bi? Rabe, rabe Ûla, haydê marşa Îstiklalê bi meşe! Rabe lan!

Girti- Tê nagihê ku rabin, qomitanê min.

Qerdiyan- Ew çi gotine, têngahê ku rabin he? Rihet, hazir. Hêy tu derkev pêş; marşê bide xwendin!

Girti- Serçava komitanê'm.

Girti dest bi marşê dikin. Perde tê girtinê.

SAHNE II

Bi vekirina perdê va, bi hêrs girtiyek davê nava "Hucre".

Qerdiyan- Hah, qurbanekî di. Qaseka di, tê bibinî xayîno.

Piştî qerdiyan derî diqefêle, qerdiyanek; bi qelem û topek kaxizê bin çengê xwe tê derî vedike, dikeve hundirê "hucre".

Qerdiyan- Rabike van û çiroka jiyana xwe b'nivise, haydê nese, zû... de zû hewqas li benda te me.. zû.

Muhsin- Tiştê nivisandîye, dixwine.

- Navê min: Îbrahîm Şenol.

- Sala 1955 a li hêla Rûhayê, li ovacix, gundê Hilwanê hatime dinê. Sala 1962 a min li gund dest bi dibistanê kir. Û sala 1967 a min dibistanê qedand. Û çûme dibistana navin. Sala 1976 an çûm eskeriyê, û sala 1978 an vegerîyam. Disa min li gund alî bavê xwe kir. Û li kar gerîyam. Roja sêşemê disa ji bo gera kar ez diçûm Ceylanpinarê û hatim girtinê. Min anin vê derê.

Qerdiyan- (Lê hêrs dibe. Ji nişkava dest davêje nivisê. Li xweşa wi diçe. Bi çavsorî dikene.)

- Ma hewqasan? Na, na te baş tam ji vi dari nestendiye. Haşte.. hah.. başqe te xwar. Tiştê vedîşêrî ji binivisîne. Tiştê naxwazî ji. Haydê zû. Ma çiroka jiyana te hewqase.. hewqas kin û pûç e. Ka tê binivisîni, na nivisîni, emê hev bibinin, ji nûh de binivisîne. Ka bise.. hê ev çine!

Muhsin- Rastî çi bû: eve. Hê çê binivisînim?

Qerdiyan- Ka tu li cihê nermijandinê, ji lingan bê daleqandinê, carmixê. Billa jop têkeve ... wê gavê tê bibinî. bi

axin û giri tî bipeyvi. A' na peyivi, binivisîni a na nivisîni wê bêyi ditin.

Qerdiyan derê hesin digre û dertê derva. Li milê çepê vedigere û dikene. Ku dinav tepe-rep û lepên qerdiyana de girtiyekî nûh tî kişîşandinê. Dev û rûkê wî di xwinê de maye. Kincên wî qetandî ne. Ge li piştê siwar dibin, geh wî li erdê di kişîşînî; tînin davên nav "hucrê".

Qerdiyan- Ma tu Merşa Îstiklalê naxwîni; li ber al'a Tirk bi pergal nasekîni. dernakevî egîtûmê, radîke-vî he? Teres. Lo tu li çêyên xwe bawerî. Çêyê te heye. Lo emê çermê we bigurînin. Min dê, zarû, bav ... yo... xayîno.. Pûstê parvekar. Mirovê bê teşe. Ûla ma qey winê, wîlo jî destên me bi filitîn? Ûla emê we tunekin. Emê we hemûyan qirr bikin.

Dema qerdiyan dertê derva, qerdiyanekî cendirme mase û sendelîkî tîne. Muhsin jî hucrê derdixê. Li ser sendelî rûdinîne. Vê gavê îşkencecî cihê xwe digrin. Di destê wan de, dosya û çiroka jiyana Muhsin heye. Jî hewşa girtixanê, dengên marşa û tepe-repa lingê meşîna girtîya tî.

– Ûla ker kurrên kerana. Xwe dirêjkin, bi kişîşîn, rabin, rêz bibin. Rihet, hazir. Li ser lingekî pêş de marş.. bis her kesek li piştê yê pêş xwe siwarê.. marş, bis! peyabin xwarê! bi bazdan herin-werin. Hê zûtir! Ma win, win xayînen welat. Çima xwe dirêj nakin? Xwe naxînin-rabin? Çima win emra naynin cih?

Tepe-repa dar û nalînan jî xwarê tî. Di bin şîqe-şîqa jopan da dengê girtî tî. Ma win me bikujin. Em gawek jî navêjin.

Qerdiyan- Parvekarna, qomînistna. Wê welat çê jî we hêvî bike. Heqê em we hemûyan serjêbikin, bikujin.

.....

Muhsin bi dest û çavên girêdayî li ser sendelî rûniştî, 5-6 kes li hawîrdorê wî diçîn-tên. Mîna wî bi pîvîn. Jî linga ta serî lî mîze dîkin.

Yuzbaşı- Li sendelî rûnê, destê xwe deynê ser masê. Ka dest bi çiroka jiyana xwe bike.

Muhsin- Îfada xwe ya nivîsî bû, jî serî ta dawiyê disa got. Ha hewqas.

Yuzbaşı- Te eskerîya xwe li ku kir?

Muhsin- Manîsa, Kîşla Rojava.

Yuzbaşı- Ya, wîlo ha!

Muhsin- Bellê.

Yuzbaşı- Wiyê bi tera hatiye girtinê ku cizdanekî bi navê Eli Özerden bikaraniye. Lê, dawiyê idîa dîke ku navê wî Bedr Özgüne. Tu di derheqê vî kesî de çê dizanî?

Muhsin- Nasnakim. Rêwîkî di rê de li erebê siwar bûye.

Yuzbaşı- Eyşe kîye, çi kesê?

Muhsin- Nasnakim. Herdûkan jî tew mî nedîye. Jî xwe îmkân tune ku wan jî nasbikim. Lewra jî gund pîr derneketîme derva; ta ku van hêllê derdorê xwe jî baş nasnakim. Jî xwe wê rojê jî, bi hêvîya ku ezê li çîftlîxa Ceylanpînarê jî xw'ra karek bibînim, jî mal derketim û çûm Ruha'yê. Lê gellek bû derên-

gi. Jî ber ku min Ceylanpînarê baş nasnedikir, çûm ku şevê li viranşehirê derbas bikim ku serê sibê zû rabin, bi rê kevim, fîkra min ev bû. Jî ber vî yekê diçûm. Lê min çend cara li ber terminala "Oto şarqê" şofêr li parqê diye. Bi şêkil wî nasdikim. Ew kesê win dibên û jinik, li rê siwarbûn. Ez li Wêranşehirê hê li cihê seknoka texsiyê siwar bûm.

Yuzbaşı- Ew kitabên qedexê, belavok û pirtûkên hatîne ditînê yê kîne?

Muhsin- Nîzanîm.

Yuzbaşı- Wîlo he! Lê ew 3.000 Mark perê hatîne ditînê, ew yê kîne?

Muhsin- Va jî we dibîhîzim.

Yuzbaşı- Dimek navê te Îbrahim Şenol'ê he. Çewa jî bawerkim?

Muhsin- Cizdanê min di destê we de ye.

Yuzbaşı- Ûlan ker kurrê kera, tu ne wîlo ye. Rastiyê bêje. Ka bise. Jî binjopa jî nakşîni destê xwe ne zû zû wî jî erdê rakin. Ka wî li pelegoşka xwe bibîne. Wê gavê dînya çewa ye tî bibîni. Hîh deng jî der-naxî ne.

Çiqas mîaş jî Apociyan distîni, bêje çiqas? Talimat û emra jî kî distîni? Çend kesan kuştîyî? Bêje.. bêje Ûlan te zmanê xwe xwar!

Muhsin- Tî kesan.

Yuzbaşı- Kîjan Apociyan nasdikî?

Muhsin- Nasnakim.

Yuzbaşı- Kingê bûyî endamê Apociya.

Muhsin- Ne endamim.

Vê gavê êrişê ser dîkin. Jî kulm û pîhîna, jî jîp û daran Muhsin bêhiş dîkeve. Qerdiyan û kesê di, bi qevdikê şalê wî digrin û bi kişîşandinê wî davên hucrê.

Yuzbaşı û kesên din dertên derva.

Qerdiyan- Ha li vî bi cîhhîme.

Hê jî hewşê dengê girtîya û emrên qerdiyan ten. Bîs..

dîdo-dîdo veqetin. Çerî hev u du bikin. Ne sekne.

– Qomîtanê min: çer... ez... ez...

– Ûla heywan kurê heywanan destpê kin.

Li hucrê bere-bere hişê Muhsin tî serî. Li hawîrdorê xwe mîze dîke, destê xwe davê qelşa serê xwe. Xwîna ser-çavê xwe paqîj dîke. Û hêdî-hêdî jî xwe dîkeve peyvê...

Muhsin- Dîbi ez pê zanîbim ku şoreşgerekî li herderî û di nav her hoyî de herdem xwedîyê îrada xwe be. Mîna her hevalê xwe ez jî li ber îmtîhaneka mezinim. Li ber her ihtîmaleka hundur çî dibe-nabe dîbi ez xwe hazîrî her tîştî bikim. Piştî vî jî, di çê hoyan de dibe bile be, bi îşkencê li ser îrada şoreşgeran nayê hikîmkirinê. Dîbi ku ez nekevim tîrsa canê xwe. Hewqas xwar nebim! *Bijî Serxwebûn, Bijî Enternasyonalîzm, Bijî Partiya Karkerên Kurdistan.*

Muhsin hêdî-hêdî bi dîzî bi dengêkî sivîk bang dîke hucrê jor û jêr. Car bi caran li diwar dîde. Dixwaze hin tîşt hin bibe. Kîne yên li hucra. Kîne yên li hucrê jor... kîye li hucrê rast û çep? Hevalno! Deng bidin.. deng.. her hal li îşkencê ne, an jî deng naçe wan.. kîye? hevalno kîye li hucran?

(Dûmahîk heye)

HOGÎRÊN HÊJA!

Li mahkemên Kurdistan-Tirkî-ye yê ku hê tene ditinê, berê; tenê ji ali karbidestên mahkemê va dihat idîkirinê ku gelê Kurd tune. Zmanê Kurdî, zmanekî lihevhati ye. Û Kurd ne xwediyên wêje, çand û sin'et'in. Lê, niha dibin nîrên qolonyalista faşista cunte de, ji faşizmê pişt dibinin, ji xeynî sawcî, dadgêrên mahkema ji berî ku biryar ji bê danê, hê ji domanîna mahkemê de di derheqê nebûna Kurda û zman, çand û zmanê Kurda de idîanê tev-lihev di-parêzin.

Dibî ku diwarên mahkema bibin cihgera politika me. Mina tê zanînê, dema DÎMÎTROV tê mahkemekirin; Dimitrov di mahkemê ji sawciyê jê ra dibê "gelê Bulgar tune", vê bersivê didê: "Serdarê Prûsyê, min zmanê Almanî tenê bi hespên xwe yê bezêr ra dipeyivî" û hebûna gelê Bulgar daxuyan dike. Û ev gotin ji hemû hogîran re bûye rêber.

Ez vê vejandina kurte-birî, di derheqê çanda Kurd, sin'et û wêje û zmanê Kurd e pêşkêşî we dikim. Ev nivîs, bi çi awahî, çanda gelê me ji ali hêza zorbazan ve hati ye pejrandin, bi danezanên nişane daxuyan dike. Bi pêşkirina nivîsê amancê ku ji doza me ra xizmet bikim. Nexasim li hember sawcî û karbidestên qolonyalista bê parastin û ji der-dorên mahmeka ev yek bigihîje hemû hêllan. Lewra a pêwîst doza me ye...

Ez vê nivîsa xwe ji biranina hogir MAZLUM DOĞAN re di-yarî dikim. Ku ew dibê «Amancê dewleta Tirk e ku, gelê Kurd tunebike. Mahkemên li Kurdistanê ji hebûna dewleta Tirk re (ku evana sazgerên dada Tirk e) destikin. Cezayên ku mahkema bidin; ji cezayên hêllên sinoran; çiyayên Kurdistan, deşt û bajêran, û ji yê gund û taxan ku ji beşera mirovî pêştir tu sûcê wan nine, ji cezayên li ser sedan lawên Kurdistanê tê kirinê, ji van cezayên hov û nemirovî diwartir nînin.»

Bi qedr û silavên şoreşgerî.

LÎ NAV NETEWA KURD TESÎRÊN WÊJE, ÇAND Û SÎN'ET

BÊŞÎK, yekê ji taybetê hebûna netewa dide nişandane ew ji sin'et û çand e. Vê; Lenin dibêje ku; ji gel ra pêvajoka gihana netewbûnî, ji yekitîyê, ax û çand û zman diafire. Disa li gohra Lenin daxuyan tîne, ger çanda komci-vakek tune be, netewbûna wê komci-vakê ne mimkun e.

Gelê Kurd, hê li ber banga diroka beşerî li rûyê dinyayê, bingehê bizra çand avêtî ye. Di vi ali de netewkî yekemîn e. Ku gelê me, bi hebûna xwe ya diroki, 300 salan berî miladî, kêrî medeniyeta dinyayê hati ye. Filozofên Rojava ku di cihanê de bi nav û deng in; destpêka medeniyetê digihînin kufşkirina tekelekan. Pêkanîna destikên gerê ji abûrêran bûne sebebê pêşketinê. Başê; komci-vaka tekelekê medeniyetê gerand û ber bi vê amancê va dibeziye, kîjan komci-vak e?

Nivîskarê bi nav û deng yê Îskandinavi GRÎMBERG tîne zman ku neqla ewilî Kurd'an hespê kedikirine. Û ji bo bar û siwariyê xebitandine. ⁽¹⁾, ⁽²⁾.

Di mintiqê de bi vi awahî gelê Kurd îmkânên gerê bikar dike, digihe dewletî û ji bo pêşketina tîkiliyên abûrê, rêya ber bi netewbûnî jê ra vedibe.

Ji behra Hezar, delava Basrê, ta Îskenderûnê û ew ciyên ku bi Anadolê tene zanin, li van derên fireh û li gellek ciyan, ji 5 000 salan ve ye ku di van erda de, hebûna xwe didomîne û xwe di sitirine. Mina netewayên serdest, bédadî, pêkanînen nemirovî, qetliam û êrişbaziyan li serê karhatîne, tenê gelê Kurd xasiya xwe parastîye û mîna wana, zerp û pêkanînen nemirovî bikar neanî ye.

Ji ber Kurdistan di nav-bera Asya û Ewropê de mîna pirekî cih girtiye, ji sedemê vê yekê ji gellek qewmên êrişkar, hov û xwinrijan re bûye cihger. Ji sedemê gellek yekan, nexasim ji ber vê rewşa diwar e ku gelê Kurd dembidem xwe kişandiye hêllên çiyân. Bê guman ev rewş li ser civaka Kurd tesir dike. Û gellek neerînen vê rewşê hebin ji, di hoyên diwar û guhartî de destkêranin pêş de diçe. Li ser sin'et û hwd. tesir ava dike. Bi hatin û êrişên koçberê Asya'yê, ber bi Anadolê rêdikevin, û pejrandinan bikar tînin. Lê,

her ku çiqasan sin'et û danezanên çanda Kurd hatibî pejrandin û gellek ji wan hatibin tunekirin ji, ew qewmên Asyatîk bi demê di nav qewmê erdgirtî de dikevin binê tesira çand û sin'et'a Kurda û di navê de di helin.

Nexasim; diroknivîskarê Yekitîya Sovyet Griyên pêvajoka tesir girtinê ta digihine berya dema qewmên hov. Û wiha dibêje; «*Gelê Kurd, berî Îranîya wêje û nivîsa Asûra zanibû. (Bi rastî, Asûrî ji wêje û nivîs ji Kurda hin bûne (y. nivîskar). Kurd ji Med'a ne. Anî Mar'a li ser kevîran nivîsandin û pût'a çekir. Piştî ku Îran'a (Fars) Med'a binxistin pê de Guros, wêje û sin'et'a Kurda bikar anî.*»⁽⁴⁾ Bi van jî, êşkere dibe ku gelê Îran, wêje û dewlemendiya sin'et'a gelê Kurd, mîras sitendi ye.

Ku îro ji li hemû derên Anadolê, li Sûrî, li Îraq û li Îranê ku van civakan gihane dewletî, li ser van civaka tesirên folklor, çand û sin'et'a Kurda tene ditinê. Çînen serdestên civakan, hêzên emperyalist û hêzên qolonyalist, ji ali siyasi ve Kurdistanê ji hev parvekirin e, bi vê jî tîernemane çand û sin'et'a gelê Kurd ji hev pejirandine, politika asimlasyonê bi giranî li ser vi ali bikar anîne.

Lê, ro bi heriyê nayê sihandinê. Ji 5000 salan ve ku li ser vî erdî, sin'et, çand, mimarî, sin'etên xweş, xemlandin, wêne, heykel, muzik, sin'etên desta, û ta (gastronomiyê) sin'etê kîlerê, gelê me sitrandiye û ji netewên serdest ra bûye rêber.

Emê di vê nivîsê de rastîyan, li ser nêrîn û danezanên biyani bi rêz bikin û bidine nişandane.

BAWERÎ Û REQS

BAWERÎYÊN OLPERESTÎ li ser beşerên—ku di ilim de bi determinîzm tê navdanê—yani; ew dema tariya ku dema navberan vejandina bûyera ji rexê bûyeran tê kirinê, tesir ava di-kin. Ev rastî, ji berçavan nayên dîr-kirinê. Kurda ji demên baweranina rojê, hîv'e hwd. derbas kirine. Mina ku Bazil Nikitin dibêje; «*ji xeynî baweranina misilmanî yê gelê Kurd,*

bêşik ji alê xwe va, taybetên xwe yê xas sitirandiye û taybetên xas afirandiye. Di vi ali de, rewşa xasî ji ber çavan nayê avêtinê. (Mîna êzdîti) Di vi ali de taybeteka xas digrin. Qena gelê Kurd di vi rexi de ji xwe ra bi her awahî rê û karanînek pêkanî ye»⁽⁵⁾ Bi bişkavtina Nikitîn ji êşkere dibe ku; baweranina misilmaniya –ku ne demi ye– gelê me wê li gohr pêşketina xwe bikar ani ye û daniye cihî ku lê tê û di vi ali de kêrhatiyê vê yekê bûye.

Hê demên berê ku olperestî perçek ji jiyane ye gelê Kurd xwe ber bi dîtîn û baweriyên lihev-hatî berneda ye. Bellê qedexeyên ku sistema misilmanîyê aniye, di nav vê rewşê de gelê Kurd, sin'et, reqs û muzîka xwe li piya hiştî ye. Wêne yê şer'a, xezal û mirovan û wêne yên tawûz, li ser xali û merşên xwe nexşandi ye. Pûtên ku li Ûrartû, Mitraîzm û li Niniv'e hatine dîtîn, îro muzeyên dinyayê dixemilînin. Îro di nav danezanên nişane de, li muzeya Berlin'e esereka qeşartî dimîne –ku ya keç û kralê Kurda, Kassîet e. Ku keça xwe ji xwedê ra qurban dide– Neha li muzeyê cîyeke bi nişane digre. Ji berî misilmanîyê hezar salan wir de xebatên sin'et'i destpê bûne. Di nav hewqas qedexeyên diwar de, disa gelê Kurd xwe ji xebatên muzîk û reqsê negirti ye. Eslê wî Afgani be ji, ji ber ku mewlana, çar salan li nav Kurde Erzincan'e maye, Bazil Nikitîn di kitaba xwe (Kurda) de toreyê sema daxuyanîne ku ji "Yêzdîti û Zerdüşti" sitendi ye. (Jiyana wî ya wê hêgamê û mayîna wî ya 4 salan, misteşarê berê yê çand û berpirsiyarê muza mewlana Mehmet Onder û xwefiroşê (eslê wî Kurd e) nivîskarê rojnama 'Tercüman' Ahmet Kabaklı, di kitaba xwe ya 'MEWLANA' de bi xwe êşkere dikin.) Îro ji sema bikar tên. Û di nav gelê Kurd de didominî. Mina B. Nikitîn daxuyanî dike, ev ji Kurda hatîye girtin⁽⁶⁾.

Dema ku sema pêk tê, navên tene xebitandinê, Mutrip, Derwîş, Bender, Cem, Dergah û hwd. ev tê zanin ku ji zmanê Kurdî tên. (Ferhenga Tirkî û Kurdî ya Yûsûf Ziya Paşa, werger û rêzvan, M. Emin Bozarslan).

Ji hêlla wezirê çand û turîzmê va bi navê örf û edetê Tirkî ev rastî rê veşartinê. Û bi çanda Tirkî tê naskirinê. Ku ev reqs û muzîk ya gelê Kurd'in. Bi destê dewleta Tirk, vê çanda dewlemend sedcare ku li Îngîlterê, Dani-

marka, Îtalya û li Kanada tê nişandane. Ji hemû hêl û hunermendan rastî tê veşartinê. () Bi rastî, burjuvaziyê Tirk li gohra şoveniya tewrên qolonyalistîya xwe gotina Kurd nayne ser zmanê xwe. Û yên vê li ser zmanê xwe dilibitînin mîna Î. Beşikçi xelata wan ceza ye.

Îro di radyoya Tirkîye de, gotina meqamê (Kurd li hicazkar hemû kesan dibîşirine. Û hewqas ji têdixê gumanê). Ji meqamên muzîkê, huseynî, nihavendî hwd. ji hêlla hunermendên muzîka Tirkî de ji tê zanin ku ev meqamên muzîka Kurdî ne. Di muzîka Kurdî de gellek enstuman ji hatine xebitandinê. Ku di vi ali de ji çanda Kurd dewlemend e. Nexasim yê ku Ahmedê Xanî, di diwana "Mem û Zîn" de nivisandîye. Wek;

SAZAN MÎRÎ KÎRÎN WEKÎ SÛR
KÛSÛ DEF Û KÛRRANE Û NAQÛR

di bendê de xuyaye Naqûr, Kûrrane ji orjinalên enstumenda Kurdî ne.

Dema Tirk Anadolê têdixin destên xwe, em dibînin ku di serî de ray li muzîka Kurd û Ermenîya û Erebatînin. Dema sedsala XI'an de bi koçerî diherikin Anadolê, piştî dest ji koçerî berdidin, li erdê cih digrin pê de li ser muzîk hwd. disekinin. Û bi giranî ji yên civakan tam distînin. Lê, yên naxwazî vê rastîyê bibînin derketine.

Profesorê dirok-nivîskarê Yekîtîya Sovyet HALFÎN, ku berpirsiyarê dirok-nivîskarê burjuvaziyê rojava, parastvanê qolonyalistîya Brîtanya CURZON dema dibêje, «*Diroka Kurda nayê zanîn. Bi texmîne ku ev netewê; bê dirok û bê wêje ye*» ji ber deqa rêş dide biranîne ku neha vê yekê mahkemên qolonyalistan pêkûnin, profesor Halfîn vê bersivê dide «*Nexasim diroka Kurdistan'e ya dema nûh jar hatiye ronahikirinê. Nivîskarên burjuva di derheqê Îskender'e Makedonî û li ser 10,000 Girekî, ku di Kurdistan'e de derbasbûne bi cildan kitab nivisandine. Lê di derheqê diroka Kurdistan de tu xebatan nekîrîne. Nexasim ji di derheqê sedsalên XIX. û XX'an de –ku li hemberê zîlm û êsiriye gelê Kurd, tekoşînên mezin û qehremanîyê bi şan nişan daye– gellek tişt jar hatine nivisandinê. Ta ku rastîyê bi zaneyî neanîne zman, neximandine.*»

Ya rastî ji, dema generalên faşîst, sedhezaran kedkarên Kurd, keç û jina, dergûş û rûsipîyan bi bédadî di

qetliaman de derbaskirin (mîna Dersim, Zilan, Axrî, Qoçgiri hwd. pêkanînen li keç û jinan tê kirin, ji kitaba Nûrî Dersimî bixwîn). Mûkê van nivîskaran ji ne hejiya. Hêzên qolonyalist û berdestkên wan, Ermenî û Kurda di qetliaman de derbaskirine, jenosîdên êşkere pêkanîne. Lê, bawerî û çand û zmanê Kurd li piya ma ye. Di 'Îhtiyat-i Kuvvet Milliye' de, di derheqê vê yekê de Dr. H. Kivîlcimli wiha dibê «*serêkî gelê Kurd heye (serê Kurd) ku, ev ser çiqas bê tarî-markirin, mezin dibe. Çiqas bê jêkirin hewqas dişuhbe serê ziyayên çiroka...*»⁽⁷⁾.

OZAN Û MUZÎKA GEL

OZNAÎYA GELÎ, ji perçek çand û sin'et'a Kurda ye. Ozanên gelê Kurd ji sedsalan ve ye ku di cejnên Newroz'e, dawet û şevên çîla, û di şevbêrkên gunda de sin'et û hunerên xwe yê, rexne-berî, pezindan, xweşkirin û helbesvanî derdixine meydanê. Ku ta carnî di hembergotinê de ozanên bin dîkeve destikên hunera xwe ji hemberê xwe ra datîne erdê û dest jê berdide.

Ozanêkê ji der-dorên gund were û li derê rûniştinê dest'ka hunerên xwe li diwêr daleqîne, ev bi ozanên gund tê manekirin ku li hemberî wan meydanê dixwinê. Li ser pêşketina hunera ozantîyê tesîrên vana hene, ku ji Gutîl'a, Kassît'a, Ûrartû û ji Med'an ve, gelê Kurd tora xwe yê sin'et'i meşandi ye û tore'yên zerdüşî û êzdîti, bi misilmanîyê ve ji; toreyên alevîti û şîitî tesîrên civakên reqs, muzîk û gotebêji çêbûne. Rola van yekan ji hebûn e.

Ozanên gelê Kurd, di şerên rizgariyê de ku di berxwedannên hember dijmin de şehîd bûne, li ser şehîd û şervanan helbestên pêwîst afirandin e. Û van kirîne malê wêjeya Kurd. Ji dirokê hejmarên ozanên Kurd gihaye hezaran. Lê helbestên wana ji ber zerpên dijmin û nîrê qolonyalistî û talanbaziye negihane wêje ya nivîsî. Ji hev pejiirin e. Û piraniya wan wunda bûne. Ev wundabûn, tenê ne ji bo wêja Kurd, ji wêja dinê û diroka beşerî ra jû wundabûneka wêjenî ye. Ji ber vê yekê barê giran evê ku; gund-bi gund, mal-bi mal, sin'et'a dewlemend ku di hiş û mêjiyên porsîpiyên Kurda de maye bê kêmasî, taybetên folklorî Kurdî, çîrokên gelî, efsane û helbestên li ser şehîd û qehremanên gelê me derbûne,

bêne komcivandinê. Ev kar, kareki pëwist û giran e. Lewra dem asê û kine. Hêzên qolonyalist hemû destikên xwe, li her gundi radyo û televizyonê xwe bi cih kirine, amance ku taybetên di hiş û mêjiyên gelê me de, mane tunebikin. Nexasim li ser vê, bi dijiwari disekinin. Û lewra; komciwakên xwedî li çand û sin'et'ên xwe der'ne, hatin û civandin û rabûna wê ne mimkin e. Pêkanîna komcivandinê wê balla, sin'et û wêje nasên dinê ji bikîşî ne.

“Dewlet heta neha li ser ozanê gel nesekini ye. Û ji bo wan, qet xebat nekirine, ev xebat nehatine dîtine. 600 salên dema împaratoriya Osmanîya, 46 salên dema cîmhûriyetê nêzi ozanên gel nebûne. Ji bo pêşketina sin'et û hunermendiyê tu alikari ne dine...” Xwediyê van gotinan, endamê mahkemê anayasa Tîrkiye Ahmed Erodğdu ye. (Rojname Cumhuriyet, 1980-Sernivîs: Xebat û Ozanên Gel). Ev kîvşkirin rast e. Lê, sedemê wê nehatiye bişkavtinê. Lewra kaniya sin'et'ê ku tê zman, çand û sin'et'a Kurdî ye. Pîraniya helbestên gelî, ji yê gelê Kurd, Ermenî û ji welatên Balkana hatine sitendinê. Û gotinên wana hatine guhartinê. Bellê, helbestên gundi û kedkarên Tîrka heye. Û gellek bi rûmetin. Lê çand û helbestên Kurda, bi navê Tîrkî tene guhartinê û bi vî awahî tê diyarî. Ev tewrên zorgirtîya ye.

Li Tîrkiye ji hêllên Diyarbekir, Ruha, Wan, Dêrsim, Qers ta derdorên Siwas'ê helbestên Kurdî tene civandin û bi zmanê Tîrkî tene weşandinê û cihên serî digrin.

Bi vê nivîsa Kurte-birî, rêya vekirina hemû şaxên huner û ozaniya gel nîne. Lê, emê ji helbesta Alisher ozan, û qehremanê nemir, bendek bistinin. Ku helbest ji devê gundi û kedkarên Kurdistan'ê, ji nekşa şoreşger û şervanên rizgarîxwaz dernayê li vê rêz bikin:

“Dilo yaman yaman yaman
Çiyan kirto berfo dûman
Mera bisin sahi merdan
Ev dernavê hemû derdan (”)

Ji wêjeya Kurda em dixwazin ku li ser şaxê kilam û helbestan ji bisekinin. Ev helbestên ji hêlla kedkarên Kurda ve, di jiyana kar û civatî de tene zman,

di literatora Kurdî de cîyekî xuyane digrin. Ev gellek bi nave ku li hêlla Ruha, dema jin dan di kutin, darên destên xwe bi nîzami li dan didin û di berê de helbestan dibêjin. Û ji çar aliyan ve karên xwe didominin. Kedkarên Kurd, di jiyana kar de mîna helbest û hunermendî kiribe, adana xweydana xwe û vê pêkanî ye. Ji ber ku qurna wê digihîje destpêkên demên berê û dibe nîsana gelê Kurd ku ji wê demên ve domdarê jîyanê ye û ji ber şervaniya gel danezandin dide, emê kilama keça cîrikçi jê bendek pêşkêş bikin:

*Dolavê dari dê re, dari dê re
Deng tê dengê dolavê
Dolavê dari dê re dari dêre
Tirphînê û girphînê dolavê
Di rêsim heriya jê re, heri jê re
Deng tê gengê dolavê
Di rêsim heriya jê re, heriya jê re
Tirphîn û girphînê dolavê.*

Ozanên Kurda tûcar ji caran ji bo şehid û qehremanên Kurda re bi şai negotîne, helbestên peznê nivîsandine. Ev taybeteka ozanên gelê Kurd e.

Ku, li Şemdîna, li hemberê dijmin, piştî qehremanî û mîrxasiyên nişane, Heyder'ê kureyşî şehid dikeve. Dûrsin'ê birayê wî li serê helbest dîni-visine, û bi muzîka Kurdî xeml dide.

“Şemdîna, şemdîna habê şemdîno
Durs vano, bra sa Heyder, serkho
va dare
Tic biya sirine tfank erzino
Sa Heyder vano, bra Durso pero de
ma perodine
Ba dewletra, mare par ve cino
Durs vano, bra pare tirk perskennay
Fincana kafadi, jero ne simino
Pane, pane, sa Heyder pane” (”)

Li nava gelê Kurd, ji mirinên bo welat re nayê eşandinê. Tucar nabin sebebên eşê. Ji ber ku, dora vê hatiye, bi kurte-birî vê yekê pêşkêş bikin ku, sala 1927an, Nûh'ê Huveyt û ji xweşmêrên Kurda Îzet û Sadiq li hember eskerên Tîrk dikevîne şer. Ji sedemê vê yekê xwişka Nûh: GULNAZ'ê digrin û dibin Mûş'ê. Di dawîya hemberiyên giran de, birayê wê Îzet û lawî wê Sadiq şehid dibin. Generalên dest-

bixwîn serên wana jêdikin û dişinin Mûş'ê. Gulnaz'ê ji girtûxanê tinin ku seriyên bi wan, bide naskirinê. Gulnaz'ê pêşî li ber serê Îzet dise û xwe xwarê erdê dike. Û ji bo tekoşîna gelê Kurdistan mîrxasiya Îzet tîne zman. Dawî, li ber serê lawê xwe radiweste. Destên xwe dirêji porê serê jêkin dike û çavên wî maçî dike. Bi dengê bilî: «Viya beranê min e. Min, ji bo vê rojê şîr daye lawê xwe. Min ji bo Kurdistan'ê ger kuştina wî nediya, minê şîrê xwe lê heram bikirana». N. Dersimî piştî bûyerê pêşkêş dike, rûmet û taybetên jinên Kurdistan'ê bi vê gotina pêşîyan, gotinên xwe girê dide: “ŞÊR ŞÊRE, ÇÎ MÊ YE, ÇÎ NÊR E” (Diroka Dêrsim, R: 229-230).

LEYSTİKÊN GEL

HELBEST û folklor û leystikên gelê me ji der-dorên Erzîrûm'ê, Qers'ê, Bedlis'ê, Mûş'ê, Elezîz'ê, Bingol'ê, Dêrsim'ê, Wan'ê, Ruha'yê û ji hêllên Diyarbekir'ê ji aliyan karbidestên qolonyalîstan ve tene pejrandin û talankirinê. Û mîna folklor û leystikên Tîrk tene nişandanê. Nexasim, ji salan va ye ku folklor li welatên Ewropî didine nişandanê, nivîskar û berpirsiyarê kovara folklor Tîrk derdixê, İhsan Dînçer li Almanya yê ji kesekî ku bi rojnamevanî nazdikirê wiha dibê: «rastîyê em binin zman. Bi sayên leystikê gelê Kurda ye ku em, gellek caran li Ewropê biserketin e. Çiqasan em bêjin ku evana leystikên ji kaniya folklor Tîrk e ji -bi bêjin-nebêjin ji-hunermendên Ewropî, Emerikî û Asyayî, bi rastîyê zanin. Nexasim, sala buhuri li Frensa, me serekî qezenc kir. Lê, leystikên (folklor Tîrkî) ku xelata zêr sitend, di rojnamên Frensi de daxûyan bû ku, ji folklor û leystika Kurda ye. Em lê şaş man...» Rastîyê li xwe datîne. Lê, hebûnên milletekî, mirov li xwe bigre ji nemirovî bixwe ye. Leystikan ku bi hay-huyî, bi şûr û mertal tê leystandinê, ji ber şerxwazî, dijberî û êrişên Tîmûr, Atilla û Cengîzhan, didine biranînê, ji aliyan Ewropîyan ve dijberî dikşinin. Ji ber vê yekê, bi fermanê wezîrê derwa û bi raya wezîrê turizmê ji nav leystikên diyar dîbi biyanan rakirin. Yek ji talana rastîya çand û folkloran Kurda ev e.

Taybetê leystik û folklorê Kurda ye ku ji xeynî rewşa muzik û deng û reqsan, her leystikeki li ser taybetê civakê pergal girti ye. Û rewşa civakê tinin zman. Di van leystikan de jiyana mala civaka Kurd, efsaneyên di nav gel de cih girtine, çirok, bûyer û biranina qehremanan û hwd. ev leystikên folklorê Kurd tinin biranin. Ger leystikên gel, baş bêne vejandin, ewê xêza leystik û folklorê gelê Kurd ji derbikeve. Ev rasti dibe niqtaki ku gelê Kurd ji refa Îndo-Ewropî ne. Lewra di leystikên gelên Îndo-Ewropî de ji leystik ji çepera reqs û muzikê derbûne di hemûyan de, jiyana malê, yan ji bûyerên civakê têne jiyandinê.

Li ser çand û sin'et'a Kurda di serenava bibliografya de me dû kitabên dit. Lê me eslê wan peyde nekir û ne vejandi ye. Yek ji van: ya nivîskar Dr. Mokri Keywanpour e. (Sitranên Kurd, Tehran, 1951). Ya din a nivîskar Bois Thomas e (Di Şewqa Leystikên Geli De Rihê Kurda. Paris, 1946).

ÇÎROK Û DESTAN

TAYBETEKÊ wêje û sin'et'a gelê Kurd di metelok û çirokan de xuya dibe. Ji berî dema Osmaniya ve wêja Ereb û Farsi şerdest bûye û li serê nivîsandin berdewam bûye, gellek hebûnên golklora gelê Kurd bi devki xwe gihandine rojên me. Ji ber tîm li ser zmanê Kurdî afirîne, taybetên Kurmanci yê ne guhare ji bi xwe ra anîne. Ji bo vê yekê gellek bi rûmetin. Ji kesên van bi devki neqil dike ra racon teur' tê gotinê. Ku destana qarnewala Finlandî ji van kesan hatî ye

civandinê. Li nava gelê Kurd ji, ger dengbêj an gotebêjên di efsan û çirokên geli, wêjeya gel, ji sedsalan ve anîne ta rogen me û di nav salan de afirandine. *Memê Alan* di vî alî de destaneka bi nişan e. Îro ji di nava gundên Kurd de di nav dê û bapirandê gellek 'recon teur' xuyan dibin. Profesorek ji salan ve ku di nav gelê Kurd de çirok, kilam û destanan bi hurbijari kom dike. Û yek ji vana di bantê de heftûki derdewam dibi.

Bêşik, ev profesor tê nafikiri ku ev ji wêjeya gelê Kurd in. Û kurd bûna van kesên jê re gotine ji, nade berçavên xwe. Ev di hişên wî de derbas nabin. Û li gohra wî, Kurd yên li çîyan dijîn û tûran'ên. Tiştên hîlbijarti ye ji dîbi ku asimle bibin û bi navê çanda Tirk bêne weşandinê. Ji 60 salan ve ye ku li Kurdistan'ê yên hebûna folklorî ya gelê me dicivîn (Ku evlatûn Cem Guney ji taybetên folklorê Kurdî bi navê ya Tirkî weşandi ye û talanbazi kirî ye. Û ji hêlla qolonyalîstan û li derva xelat sitendi ye. Ji bo vê yekê dewleta Danmarkî xelata wêje dayê.

Lê, wê dema hatine biryar dide. Ne mahkemên talankir, pejrandar û talanbazê çandê û ne ji mahkemên ji sê kesan saz dibin. Wê civak û gel biryar bidin. Lewra talana çanda dewlemend, naşuhubê talana xezina zêra! Eslê wê ya kîjan netewa be ji, talan xezina çandê dişuhube dizî ya hember mirovî. Û çand û folklor a kîjan geli be pê tê biranîn û pê ra diji... Dizekên eynika çanda Kurd dizîne, dema lê mêze dikin pê ra dizîti û dizekiya xwe dibinin.

Dirok nivîsarên çand û wêje, yên biyane, çan û wêjeya Kurd, divejînin. Bi navnasiya Kurd, bişkavtinên

xwe daxuyan dikin. Ger ji vana çend mîsal bêne nişan danê:

1. Nerîn li ser wêjeya Kurd, 1955 Al-Machrik, hej. Nisan û Adar.
2. Çirok û destanên Kurdistan, 1946 Grunel A.G. Paris.
3. Nerîn û çirokên Kurda, 1860, Jaba.
4. Berhevokek ji şairên Kurdê Sovyet, 11939, çap, 2. ya 1953.
5. Çirokên Kurdî, 1856 Chantre Ernest-Saint-Petersburg.
6. Çirokek Kurdî ji hêlla Sêrtê, 1910, Dufresne.
7. Kurtînvîsên Kurdî.
8. Ji Kurdên Rojhelata Kirmanşahê, destan û helbestên nîmûne; Mann Oscar, çapxana Georg Raimar-Berlin.
9. Metelokên Kurdî derheqê heywa netan de, 1922, Basil Nikitin, Londra.
10. Metelokên Kurdî, B. Nikitin û Soane.
11. Gotinên pêşîya, 1936, Paul Marguerette, Paris.
12. Bi zarê hêlla Bota, berhevoka Kurdî, çirok û Kilam, Socin Albert.

Bi pirane, me kitabên ku zû ve derketine navên wan da. Û tenê van daxuyan kir. Başê ji bo bi? Ji bo, daxuyan bibe ku berî ji hêllên qolonyalîstan ve bi giranî bêne pejrandinê ku li dinê û di nav cihanê de têgihiştina çand, sin'et û folklorê gelê Kurd pêkhatî ye. Ku piştî van kitabên bi hezaran nivîs hatine nivîsandinê, dewlemendiya çand, sin'et û folklorê Kurd, dane zanandinê. Û ev kitab bi gellek zmana çap bûne û di nav wêjeya dinê de cihên bi nişan digrin.

Dûmahik heye

JÎ KURDISTAN' A BAŞÛR

Mîna tê zanin ku; berberiyên li hêllên Rojhelata-Navîn di navbera hêzên şoreş û dij-şoreşê de pêktên, dijiwarî û giraniya berberiya hêzan; bi tekoşinên germ û berberiyên tûj û eşkere, li ser Îraq'ê tene meşandinê. Ev hêllê bûye girêka berberiyên. Berberiyên hêzan xwe li vê derê girtin e. Hêzên dij-impêryalizmê, hêzên pêşverûyên hundur û der, li hemberî rejîma berdevkê paşverûyên mintiqê û destika imperyalizmê li dijî diktatoriya faşistê Sedam şerek eşkere di dominî.

tinin. Yên ji berê hebûn ji, ji nûh ve tevgersaziyan xwe pêk tinin, pêş de dibin. Rêxistinên hemberî rejîmê, di nav-berên xwe de, sef-bisef cebhena avakirine, û li dijî rejîmê tekoşina çekdari dimeşin. Ji van cebha yê xuyane "Cebha Watani Demokrata Îraq", "Cebha Wetani Demokrata Netew Îraq" û cebha ku ji aliye Îran'ê "Cebha Îslami" ne.

Hêzên hember rejîma Sedam; ji bo piştgiyên bi hêz û fireh pêk bûn di nav-berên xwe de xebatan dikin. Di

Zawit'ê kemîn vegirtin. Sereskerek û 9 esker kuştin. 3 esker birîndar kirin. Ereba dijmin pejiwandin. Disa li nêzî gundê pebiznê li nav-bera Dihok û derebûf'ê di ser rê de kemîn vegirtin. TIR û erebek polis kete kemînê û hatine şewitandin. Yuzbaşiyek û du çawîş hatine kuştin. Şoforê TIRê birîndar bû.

– Şeva 5.1.1983a, pêşmergan li Musul'ê taxa Bab El-Şems'ê bimbe avêtin cemsî polisan. Du polis kuştin. Polisek birîndar bû.

Şerê navbera hêzên pêşverû û paşverûkên Rojhelata-Navîn li ser girêka Îraq'ê kom bû ye. Li vê hêllê bersiv xwe bi dijiwarî sipartin e. Paşverûkên Rojhelata-Navîn mîna Emirên Erebb, Suûdî, Urdun, Misir hwd. bi hemû hêz û destikên xwe piştgiyê rejîma Sedam dikin. Hêzên hember û sazûmanên pêşverû, mîna Sûrî, Libyâ hwd. li dijî rejîma Sedam tekoşinên eşkere dimeşin. Ku bi hêzek dij-Emerîkî rejîma Îran'ê li Rojhelata-Navîn afirî pê de; ji du salan ve ku bi Îraq'ê re di şer da ye. Û vî şerî hê didomîne.

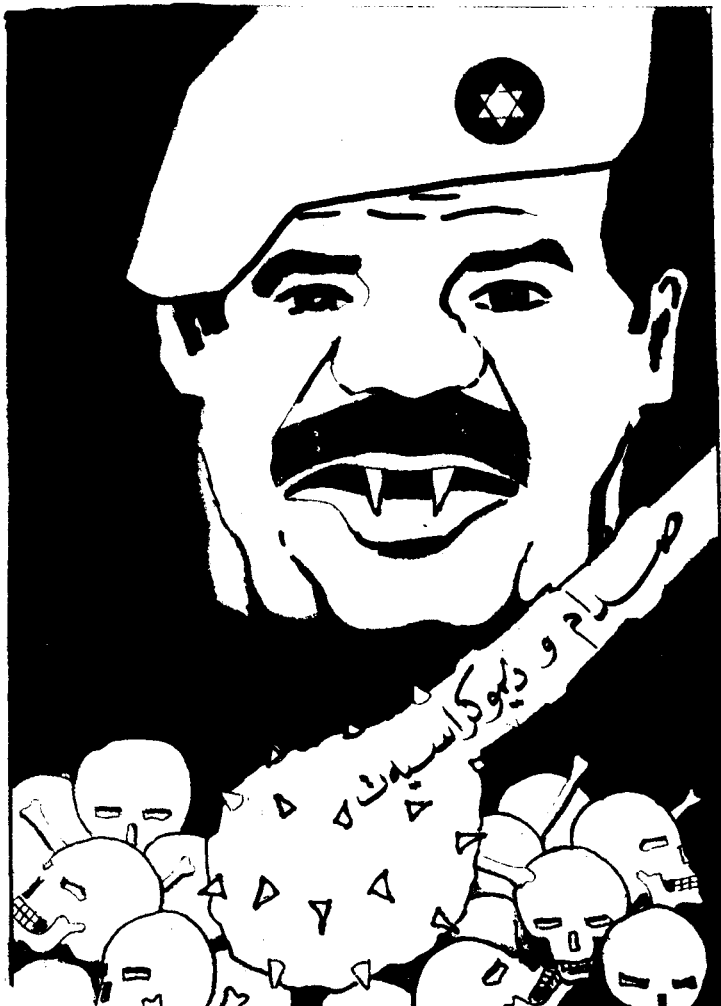
Li Kurdistan'a Başûr û li Îraq'ê gellek rêxistinên Erebb û Kurdan di derdora tîkiliyên bi van hêzên biyan de sazû ne û vê rewşa erîni keri xwe

meşandina tekoşinên hemberiyê de, hêzên li dijî diktatora Sedam bi girani xwe li hêllên Kurdistan'ê dispêrin. Li vê hêllê, her rêxistin bi tevger û amancên xwe tevgersaziyan pêk tine û li hember rejîmê şerên xwe didomi ne. Di rewş û dijiwarîya hoyên çile de, li hember rejîmê, tevger û tekoşin bê rawestandî tene domandinê. Hêzên hember rejîmê, her ro di weşin û radyoyên xwe de tevger û pêkanînen çekdari diyar dikin. Û li ser hev her heftî bi hejmarek pirane tevger tene weşandinê. Ji van diyar kirina pê de her meh tevgêrên pêk hatine diyar dibin. Ji weşin û diyarîyên rêxistînek ev yek diyar bûn:

– Di 2.1.1983an de pêşmergan nêzî gundê Babil'ê li rêya Dihok û

– Di 7.1.1983a pêşmergên şirîki yê refê PDK-Î û PSK-Î bi hevkarî li Kelekyasinaxa dijî dijmin kemînek vegirtin. Ereba dijmin hilweşandin. Yuzbaşî û berpirsiyarekê BAAS'ê hat kuştin. Şeva 20.1.1983a, pêşmergan li hêlla Suleymaniyê, dora Çarta êrişî ser merkeza polis û alaya Talparêz'ê kirin. Gellek çekên giran hilweşandin. 5 esker kuştin. 6 esker birîndar bûn.

– Hêzeka şirîki ya pêşmergên PDK-Î û PK-Î êrişî birin ser hêza hêlla Karacem'ê ya eskerîya Hizawa. 53 êserên dijmin kuştin. 34 esker birin bûn. Panzêrek û 3 cemsî eskerî hilweşandin û 5 qawîşên eskerî pejiwandin. 24.1.1983an pêşmergan li cadda Mandêş û Dihok'ê hember dijmin kemîn

vegirtin. Cemsek eskeri kete kemînê. Subayek hat kuştin û 3 esker hêsir girtin. Gellek çekên dijmin hildan.

—Pêşmergan; di 15.2.1983an de, li gundek stratejîk gundê Kasrok, casûsek bidarvexistin. Û di 17.2.1983an de li rêya navbera Dihok-Mangeş'ê, hember dijmin kemîn danîn. Panzer reviya bi êrişê pêşmergan cemse hatin hilweşandin. 7 esker hat kuştin û 5 esker birin bûn. Li hêlê Suleymaniyê nav-bera Kenar û Çawartê kemîn girtin. Di kemînê de êrişkirin ser cemsên esker û polisan. 5 polis hat kuştin. 11 kes birindar kirin. 15 esker kuştin. Cemsa hilweşandin. Li hember vê kemînê dijmin êriş ser gundê Mikokiyên kir. Li vê bi îşkence û lédanan du welatî kuşt û yek birindar kir.

—Pêşmergên refa şirîki yê PK-Î û PDK-Î'ê avêtin ser Aqr'ê. Êriş merkeza BAAS a faşist, mala berpirsiyarê polis, yuzbaşî Abbas Xidir û êriş mala subayê casûs kirin. Berberî dirêj domiya. Ji seet 22⁰⁰a berberî domiya. Li ber PTT jî ser caddê pêşmergan kemîn vegirtin. Panzêrek ket kemînê. Hemû kesên wê hat kuştinê. Di vê berberiya giran de pêşmergê PDK-Î Mam Şêx Ehmed-Suriçî şehîd ket.

Evan bûyeran jî hin bûyerên nû hatine diyarkirinê ne. Li gohra weşin û diyarkirinên meha çile, bi hûr û girî gelleki tevger pêk hatin e. Ji 115an zêdetir esker hatin kuştin, 17 cemsên eskerî, 5 qawîş hilweşandin e. 9 subay û berpirsiyarê casûsî hatî kuştin. 7 esker hêsir ketin e, 7 caş hatî kuştin û gellek destikên çeka ketî dest. Caş jî yê ku têkiliyên wan bi rejîma Sedam re ye, û li hember hêzên dijî rejîmê û li dijî gel şer dikin jî wan re tê gotinê. Dişî li gohra daxûyana meha Sibat'ê, jî 20î zêdetir tevger pêk hatin e. 6 casûsên eskerî hatî hilweşandinê. 2 subay û 2 berpirsiyarên casûs, 6 caş, 50 esker û polis hatiye kuştinê. 35 esker û polis birindar bûne, 6 esker hêsir girtin û gellek destikên çekan hilgirtin e.

Ji ber ku bi hêza xwe ya dewletê rejîma Sedam li hember hêzên dijber xwe nagihe, bi pere û çekan di nav gel de hêzên milîs saz dike.

Ev tevger û pêkanînen yê çend rêxistinên ku li hember rejîma Sedam bikar hatin e. Ji van rêxistinên pêştir, gellek rêxistin û hêz li hember rejîma Sedam tevger datînin. Her ro tevger û pêkanîna bûyeran tê bihistinê. Rêya

vê yekê heye ku ber bi navînê ve li hember rejîma Sedam tevger pêşdetir bibin. Ku, "Cebha Wetan Demokratîk a Îraq" di belavoka xwe ya 16 ê Çile de daxûyan dike; wê "li hember rejîma Sedam, tekoşîna çekdari pêşdetir biçe" Di van hoyên diwar de û bi cihtengkirina hêzên Rojhelata-Navîn, ku tevgerên hêzên pêşverû cih li rejîma faşist tengkirine û bi tekoşînen hundur xuyaye ku wê rejîma Sedam bi mehên havînê re bikeve rewşeka giran, teng û diwar. Ku jî iro ve li hin hêllên gundî tesîra rejîmê gellek kême. Rêya binketina rejîmê jî heye. Lê jî bo vê yekê, bi taybetî dîbi ku, hêzên hember rejîmê li ser bersîveka şirîki li hev werin û piştgirtî û hevkarîyên hêza were cih. Lê hêzên hember rejîmê, ne vê hevkarî û piştgirtîya fireh pêk anîne û ne jî berberîyên hember hev rawestandî e. Ta ku her ro tevger û bûyerên berberîyên wana têne bihistinê. Ev rewş, jî bo hêzên hember rejîmê ra, rewşek nerînî ye. Û jî bo hildana vê rewşa nerînî, xebatên ku pêk tên hê bersîven tekûz neanîne. negihandine dawîki.

Bi kurtebirî, daxûyana van yekan rast e ku; hêzên hundur û der, yê ku hember rejîmê ne, bi bersîvek şirîki li hev werin, yekîtî û piştgirtî pêk binin. Di van rewşê erîni de hilweşandina rejîma Sedam mumkin e ta ku berberîyên navbera hêzên hemberê rejîmê dibîne taybetekî jî domandina rejîma Sedam re. Ta yekîtî û piştgirtîya hêzên dijî rejîmê pêk nê û li ser vê bingehê tekoşin pêşve neçî, hilweşandina rejîma Sedam di pêvajoyek nêz de ne hisan e. Hemû pîrsgirêk li hevkarî û yekîtîya hemû hêzan û li tekoşînê girêdayî mane.

Îro berpirsiyarî û barekî giran xwe li hêzên pêşverû û weltahîzên Kurd û Ereban girti ye. Barek diroki li pêş wa ye. Bi daxwaz û hêviya pêkanîna vê berpirsiyarîyê...

**Bijî hevkarî û tekoşîna gelên
Rojhelata-Navîn imperyalîzm û
paşverûkên hêllê!**

15 ê Adarê 1983
A.C.

1 GULAN

ROJA tekoşin û berxwedana karker û kedkarên cihanê li karker û şervanên meydana, li şervanên zindan û çîyan piroz be!

Cunta faşista qolonyalist li hember hemû mafên mirov û gelî, bi zilm û zorbaziyên nedîtî şerê tune kirin û melisandina tekoşin û berxwedana karker û gelên Kurdistan û Tirkîyê bi dijarî didomine. Bi pêmayîna xwe ya dîroki li hember çîna karkeran, li diji kedkar û gelan êrîş û zorbazîyan bi hemû destikên xwe yê nemirovî dimêşîne. Vê di dema me de, gihandîye qeysa diji hişê mirovan.

Bêşik êrîş û zorbaziyên burjuvayê Tirk, ji demên berê dijiwartir li ser gelê me tîyî meşandinê. Lewra: pêkanînen qolonyalistî, karker û kedkarên gelê Kurdistan'ê gihandibû ber qeysa xwenebawerî û tunebûnê. Hemû taybetên gelê Kurdistan, bir û bawerî, xasiya berxwedanê, çand û taybetên netewî

kar û gelên bindest derbikeve, di hoya xwe yê dijar de, bi pergalên hemdemî, xwedî li taybetên xwe yê netewî û civakî ji dernediket. Li ser

koşîna Serxwebûn û Azadiya Kurdistan û ji bo gihîştina dewran û dîroka hemdemî kom bû. Xwe di rêya hebûn û jiyan domandinê de bi tekoşin û berxwedanên bê emsal li ser milê karkeran rê girt. Taybetên gel û civakê li ser himên berxwedanê bi xwîn û fedekariyên giran ronahi bûn, geştir bûn û gelê Kurdistan'ê di rêberîya *Partiya Karkerên Kurdistan* de li hember qolonyalista Tirk, sazûmana nemirovî rawest. Hebûna xwe li ser taybetê hemdemî ava kir. Û qurna sazûmanên qolonyalista Tirk hejand. Himê rizgarîyê bi êş û wundabûnên giran, li Kurdistan'ê vegirt. Bu hogirê dîroka hemdem.

Li ser pêmayînen şoreşgerî bi bawerîya şoreşê, bi xemla şoreşgerî ji bo pêşvebirina tekoşîna serxwebûn û azadiyê, bi piştgirtina karker û gelên cihanê bi taybetên kedkarê cihanê gelê Kurdistan; û tekoşerên şoreşê li meydana şer; li çîyan, li zindan û hêlên Kurdistan'ê, taybetên roja karkerên cihanê, di şer û berxwedanan de di kemilînin. Xwe pêşdarê şerê serxwebûnê dîkin.

Bi amanca piştgirtina kedkarên cihanê federasyona me bi bir û bawerîya tekoşîna Kurdistan'ê di sefên karker û kedkarên Swêd'ê, xwe pêşdarê meşa Yekê Gulan'ê kir. Bi hevkarî û piştgirtîya karkerên Swêd; karker û kedkarên koçberê welatan, bi deng û hevkarîya hêzanan li meydana meşîyan.

û civakî pejandî bû. Netewbûna xwe li serê vedigirtîya. Û bi vê amancê bi abûrî, siyasi, civakî, çandî û hwd. Kurdistan'ê dipejirand. Di gellek hêllan de amancê xwe yê nemirovî pêk ani bû. Li ser taybetên welatî û gelî bi zerpên dijar, bi pêkanînen qolonyalista kevnare di rêya tune kirinê de gelê Kurdistan, diherikande dîrîya dîrok û hemdemê. Bi van hoya dijar de, bi rewşa civaka qels, taybet û rojên ked-

bingehê hemdemî taybetê mirovaya xwe bi her qeysî nediparêst. Taqeta parastina taybetên civak û netewî berçav nedibûya. Û li hember wî dijinê dijar, xwe bi pergalên hemdemî nedixemland.

Salên '70yan, ji gel û kedkarên Kurdistan'ê re bûn destpêka pêvajoka nûh, û rêyeka nûh vebû. Bi vekirina vê pêvajoka nûh li rêya hebûna gelê Kurdistan li hawîrdorên Berxwedana Te-

*** BÎJÎ YEKÊ GULANÊ!**

*** BÎJÎ TEKOŞÎNA SERXWEBÛNA KURDISTAN!**

*** BÎMRE EMPERYALÎZM Û CUNTA FAŞISTA QOLONYALÎST!**

BIJÎ 1 Ê GULAN'Ê!

**Bimre Emperyalîzm, Kedxwarî û Paşverûtî!
Bijî Serxwebûn û Îternasyonalîya Proletarya!
Bijî Proletarya û Tekoşîna Berxwedana Şoreşgerî ya Gelê Kurdistan!**